

Mağduriyet, Sosyal Uyum ve Eğitim Hakkı Ekseninde Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocuklar: Ulusal Haberler Üzerinden Çözümleme¹

Syrian Children Living in Turkey at The Intersection of Victimization, Social Cohesion and The Right to Education: Analysis of National News

Hülya Yüksel², Zeynep Hiçdurmaz³

Öz

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaşın ardından Türkiye’ye kitleler halinde gelen Suriyeliler, toplumsal ve siyasi arenada tartışmaların ve kutuplaşmaların kaynağı olmuştur. Toplumsal sorunların inşasında kitle iletişim araçlarının gücü düşünüldüğünde Suriyeli çocukların medyada nasıl çerçevelendiğini ortaya koymak, halkın algı ve yorumlama eğilimlerini anlamak bakımından son derece önemlidir. Bu çalışmanın amacı, birbirine karşı görüşlü iki gazete olan Sabah ve Sözcü Gazetesi’nde Suriyeli çocukların nasıl çerçevelendiğini ortaya koymaktır. Bu amaçla, 1 Ağustos 2018-1 Ağustos 2019 tarihleri arasında her iki gazetede Suriyeli çocuklara dair yer alan haberler taranarak içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Haber çerçeveleri metin içinde ilk bakışta görünür olmadıkları için, bu çerçeveleri belirleyebilmek amacıyla niteliksel ve niceliksel içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Gazete haberlerinin ve ilgili literatürün incelenmesi sonucunda beş tema belirlenmiştir: Uyum ve toplumsal kabul, Destek ve koruma, Trajedi, Güvenlik sorunları ve Göçmen politikaları. Tema ve kategorilerin belirlenmesinden sonra literatürden de yararlanarak bu tema ve kategorilerin içinde yer aldığı dört haber çerçevesi belirlenmiştir: (1) Çözüm çerçevesi, (2) Yardım ve güçlendirme çerçevesi, (3) Mağduriyet çerçevesi ve (4) Politika çerçevesi. İncelenen haberlerde çocuklar sıklıkla eğitime dair konularda haberlerde yer almışlardır. Temel bir hak olarak çocukların eğitimi; hem topluma uyumları ve bu konuda yapılan destek çalışmaları açısından hem de yaşadıkları sorunların çözümü bağlamında, en temel yorumlama çerçevesini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli Çocuklar, Medya Temsili, İçerik Analizi, Çerçeveleme.

Abstract

After the civil war that started in 2011 in Syria, Syrians who came to Turkey in masses have been the source of debates and polarizations in the social and political arena. Considering the power of the mass media in the construction of social problems, revealing how Syrian children are framed in the media is extremely important in terms of understanding the perception and interpretation of the people. The aim of this study is to reveal how Syrian children are framed in the news in two opposing newspapers, Sabah and Sözcü. For this purpose, the news about Syrian children in both newspapers between 1 August 2018 and 1 August 2019 were analyzed. Since the news frames are not visible at first glance in the text, qualitative and quantitative content analysis techniques were used to determine these frames. As a result of the examination of newspaper news and related literature, five themes were identified: Integration and social acceptance, Support and protection, Tragedy, Security issues, and Immigration policies. After determining the themes and categories, four news frameworks including these themes and categories were determined by making use of the literature: (1) Solution framework, (2) Aid and empowerment framework, (3) Victimization framework, and (4) Policy framework. In the analyzed news, children were frequently featured in the news on education-related issues. Education of children as a fundamental right; It constitutes the most basic interpretation framework, both in terms of their adaptation to society and the support activities carried out in this regard, and in the context of solving the problems they experience.

Keywords: Migration, Syrian Children, Media Representation, Content Analysis, Framing.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 14 / 02 / 2022

Accepted: 27 / 09 / 2022

¹ Bu çalışma, İzmir Demokrasi Üniversitesi tarafından desteklenen, “FEF-2019-H-01” numaralı bilimsel araştırma projesinden üretilmiştir.

² Prof. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, İzmir, Türkiye, hulya.yuksel@du.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1975-2248>.

³ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Kütahya, Türkiye, zeynep.demirci@dpu.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-8695-8484>.

Giriş

Dünyada, 2021 yılı sonu itibarıyla 27,1 milyon mülteci, 4,6 milyon sığınmacı bulunmaktadır (UNHCR, 2021). Çocuk mültecilerin sayısı ise 11 milyondur (UNICEF, 2020). Bu sayı, dünyadaki toplam uluslararası göçmen çocukların %31'ini oluşturmaktadır. Türkiye, zorunlu nedenlerle ülkesini terkedenlere ev sahipliği yapan ülkelerin başında gelmektedir. Türkiye'ye zorunlu göçle gelenlerin büyük çoğunluğu Suriyelilerden oluşmaktadır. Suriyeliler, hukuki olarak geçici koruma statüsüne sahiptirler. İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye'de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin sayısı 3.733.982'dir (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 20.01.2022). Bunun 1.765.172'si 0-18 yaş aralığındadır. Diğer bir ifadeyle, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yaklaşık yarısı çocuklardan oluşmaktadır.

Göç olgusu, göç alan ülkelerin gündeminde ekonomi, politika, kültür, eğitim, demografik yapı gibi birçok açıdan önemli bir tartışma konusudur. Nedenleri itibarıyla farklı göç türlerinden bahsetmek mümkün olsa da son yıllarda özellikle Avrupa ülkelerinin gündeminde zorunlu göç hareketiyle kitlesel olarak yer değiştiren nüfus yer almıştır. Zorunlu göç, küresel siyasette de önemli bir faktör haline gelerek mültecileri korumak amacıyla insan hakları hukukuna dayalı düzenin tesisinde etkin olan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) gibi devletlerarası kuruluşların rollerini pekiştirmiştir (Castles ve Miller, 2008:147). Ulusal ve uluslararası gündemi yoğun bir şekilde meşgul eden göç olgusu, medyanın gündem belirleme gücü düşünüldüğünde gerek kamuoyu gerekse göçmenler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Göçmenlik ve mülteçiliğin sosyal inşasında medyanın gerçekliğin hangi yönlerini görünür kıldığı, bunu nasıl yansıttığı ve hangi yönlerini gizlediği aynı zamanda kamuoyu algısı ve tepkisini ne yönde biçimlendirdiği hakkında da ipuçları vermektedir.

Göçmen çocuklar, ailenin göç deneyiminin, ekonomik, sosyal, kültürel sermayenin aktarıldığı ve bir anlamda ailelerin dezavantajlı konumunun toplumsal yeniden üretiminin etkilediği bir grubu oluştursa da ailelerinden farklı sosyokültürel dinamiklere ve sorunlara sahiptir. Bununla birlikte çocukların yetişkin göçmenlerden farklı olarak kendi deneyimlerini ve statülerini gösteren medya temsillerine gereken önem verilmemiştir (Rosen ve Crafter, 2018:67). Medya temsillerinde çocuklara özgü sorunların yer alması bu sorunlara yönelik üretilen çözümlerde politik sorumluluğun ve kamuoyu desteğinin oluşmasında önemli bir etkiye sahiptir. Zorunlu göçle dünyanın farklı ülkelerine gelen çocukların yaşadıkları sorunların başında eğitim gelmektedir. Bu çocukların eğitim sistemine dâhil edilmesi ve fırsat eşitliğini yakalayabilecekleri kapsayıcı bir eğitimle desteklenmesi konuya bütüncül yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Bu dezavantajlı çocukların eğitim ihtiyaçlarını gözeten bir sistemin oluşturulması düşüncesi her şeyden önce sosyal adaletle ilişkilidir (Taylor ve Sidhu, 2012:47). Bununla birlikte göçmen çocukların temel bir hak olarak eğitim hakkından yararlanmasında devlet politikaları ve sivil toplum girişimleri önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Birleşik Krallık'ta hükümet mülteci çocukların eğitimini destekleyen kapsamlı bir uygulama kılavuzu yayınlarken, Avustralya'da sivil toplum kuruluşları bu konuda önemli girişimlerde bulunmuşlardır (Taylor ve Sidhu, 2012:45). Her ne kadar aileler kurumsal olarak belirlenmiş statünün üstesinden gelmek ve sosyoekonomik statü kaybını telafi etmek için eğitime önem verme yönünde ortak bir eğilime sahip olsalar da (Soremski, 2011:88) Almanya'da ikinci kuşak göçmenlerden temel eğitimden sonra akademik öğrenim yolunu seçenlerin sayısının çok az olduğu görülmektedir (Schittenhelm, 2011:53). Göçmen çocukların eğitim başarısını açıklamada kültürel sermaye araçsal bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bourdieu ve Passeron'un (1990:54) ifadesiyle, kurumsallaşmış her eğitim sistemi kendi yapısına ve işleyişine özgü nitelikleri devam ettirirken sınıflar arası ilişkilerin yeniden üretilmesine de katkıda bulunur, bu aynı zamanda kültürel sermayenin belirleyici olduğu bir eğitim sisteminde eşitsizliklerin de yeniden üretilmesine karşılık gelir. Ailelerden aktarılan kültürel sermaye okuldaki davranışlardan başarıya kadar birçok alana etki eder ve eğitim böylece ailelerin konumunun yeniden üretildiği bir sisteme dönüşür. Bu noktada, kültürel sermayeye bağlı dezavantajların ortadan kalkabileceği ve toplumdaki tüm bireylere toplumsal statü kazanımında eşit fırsat sağlayan bir eğitim sisteminin gerekliliği sosyal adaletin tesisinde önemli hale gelmektedir. Zaten dezavantajlı konumda bulunan mülteci çocuklar için sorunun çok daha karmaşık olduğunu söylemek mümkündür.

Çok sayıda Suriyeli'nin Türkiye'ye gelmesiyle birlikte, geçici süre kalacakları düşünülerek ilk planda çocuklar eğitim sisteminin içine dâhil edilmemişlerdir. Ancak yıllar geçtikçe bu yönde bir ihtiyaç doğunca çocukların eğitim sisteminin içine dâhil edilmesi ve uyumu önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Türkiye'de çocukların eğitim hakkı, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kapsamında kabul edilmektedir. Uluslararası koruma ve geçici koruma kapsamındaki çocukların bu hakları güvence altına alınmıştır. Türkiye'de 2019-2020 yılında 5-17 yaş arası eğitim çağındaki Suriyelilerin sayısı 1.082.172'dir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020). Okullaşma oranı ise %63,29'dur. Eğitim kademelerine göre okullaşma oranlarına bakıldığında; okul öncesi eğitimde bu oran %30,77, ilköğretimde %88,80, ortaokul eğitiminde %70,13, lise eğitiminde %32,55'tir. Zorunlu göçle gelen çocuklar üzerine yapılan çalışmalar, sorunun kendi dinamikleriyle incelenmesine olanak tanımaktadır. Bu öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin yapılan meta sentez çalışmasında dilsel, duyuşsal, bilişsel, ailesel, sosyokültürel ve yapısal sorunlardan bahsedilmiştir (Sarier, 2020:88). Öğrenciler dili öğrenmekte, iletişim kurmakta, dersi anlamakta güçlük çekmekte, travmatik, psikolojik sorunlar, ailesel sorunlar, ekonomik sıkıntılar, sınıf içinde dışlanma, gruplaşma, öğretmenlerin yaklaşımı gibi sorunlar yaşamaktadırlar. Ayrıca, ayrımcı uygulamalar, tutumlar, akran zorbalığı, çocuk işçiliği de çocukların yaşadıkları sorunlar olarak ifade edilmiştir (Tüzün, 2017:12). Suriyeli çocukların

eğitimle ilgili yaşadıkları en önemli sorunlardan biri olan dil yetersizliği, sadece öğrencilerin akademik başarısı açısından değil aynı zamanda sınıftaki diğer öğrenciler ve öğretmenlerle ilişkisi açısından da önemli bir sorundur (Özer Yürür vd, 2016:98). Eğitimde kapsayıcılığı sağlamada en önemli aktörlerden biri olan öğretmenlerin, öğrencilerle çalışma motivasyonlarının başında vicdan gelmekteyse de bu konuda kendilerini çoğunlukla çaresiz, yorgun ve değersiz hissetmektedirler (Demir Başaran, 2021:344-345). Ayrıca öğretmenlerin, Suriyeli velilerle iletişim kurmakta yaşadıkları zorluklar ve Türk velilerin sığınmacılara karşı takındıkları olumsuz tutumlar da bir sorun oluşturmaktadır. Yaşadıkları tüm bu sorunlarla çocuklar, üretilen çözümler bağlamında da kamuoyunda sıklıkla tartışılmaktadır. Bu çözümlerde genellikle, eğitimin hak ve işlevsellik bağlamında ele alındığı görülmektedir. Eğitim, temel bir hak olmasının yanında çocukların topluma uyum sağlamasında ve toplumsal statü elde etmesinde önemli bir işleve sahiptir. Eğitimin işlevsellik kazanabilmesi ise, çocukların okul eğitimine dâhil olabilmesiyle mümkündür. Eğitim hakkı bağlamında, tüm çocukların eğitim gereksiniminin karşılanması için kapsayıcı eğitimi güçlendirmek, eğitim sistemi, öğretmen ve velileri de içeren çok yönlü bir çabayı gerektirmektedir.

Kırılgan bir grup olan mülteci çocukların, başta eğitim olmak üzere yaşadıkları bu sorunların kamuoyu algısında temel bir hak olarak eğitim hakkı etrafında biçimlenmesi, medyanın gerçekliği yansıtmama şeklinden bağımsız değildir. Bu bakımdan mülteci çocukların, eğitim yoluyla sosyal ve kültürel uyumlarının güçlendirilmesine ilişkin insani yaklaşım ve müdahalelerin geniş bir toplumsal tabanda karşılık bulması, büyük ölçüde haber metinlerinin doğrudan ya da dolaylı aktarım şekliyle ilintilidir. Ancak göçün, travmatik boyutu vurgulanırken, çocuklar, ailelerinin bir üyesi olarak bağımlı karakterde ele alınmış, çocuklara özgü sorunlar ve politik nedenleri göz ardı edilmiştir. (Rosen ve Crafter, 2018:68). Nitekim sadece mülteci çocuklara odaklanan medya temsillerine yönelik yeterli sayıda çalışma olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte medyanın siyasal ve toplumsal alanla ilişkisi düşünüldüğünde, çocukların medyadaki temsili, gerek halkın mülteci çocuk algısını gerekse politikaların konumlandırılışını anlamak bakımından önem taşımaktadır.

1. Medyada Suriyelilerin ve Suriyeli Çocukların Çerçevesi

Medya analizlerinde sıklıkla kullanılan çerçeveleme yaklaşımının sosyolojik kökeni Erving Goffman'a dayanmaktadır. "Çerçeveleme Analizi" (1986) adlı eserinde sosyolojik çerçeveleme yaklaşımı geliştiren Goffman, bireylerin günlük hayatında verileri yorumlamasına yardımcı olan birincil çerçevelerden bahsetmektedir. Goffman'a (1986:21) göre; "organizasyon derecesi ne olursa olsun, her birincil çerçeve, kullanıcıya kendi terimlerinde tanımlanmış sonsuz sayıda görünen somut olayları bulmasına, algılamasına, tanımlamasına ve etiketlemesine izin verir." Goffman, çerçeveleri doğal ve sosyal çerçeveler olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Doğal çerçeveler, olayların sadece doğal belirleyicilerle açıklandığı, yönlendirilmemiş, tamamen fiziksel olarak tanımlanan, fizik ve biyoloji bilimlerinde görülebilecek oluşumları vurgularken (bir raporda verilen hava durumu gibi), sosyal çerçeveler, verilerin yorumlanmasına ve iletilmesine etki eden ve sosyal olarak yönlendirilen bir karakter taşımaktadır (Goffman, 1974:22). Goffman'a göre bu çerçeveler, bireylerin olayları algılamasına yardımcı olan yorumlama şemaları sunmaktadır. Örtülü kültürel köklere sahip olan bu çerçeveler, bireylerin yeni bilgilere ilişkin algısını ve tepkisini belirleyerek gerçeklik inşasında önemli bir rol oynamaktadır.

Goffman'ın yaklaşımı, medya çalışmalarında kullanılan çerçeveleme yaklaşımının temelini oluşturmaktadır. Çerçeveleme kavramını medya bağlamında değerlendirdiğimizde, üretilen haberlerin de bir bağlam oluşturarak birer alıcı olan bireyin algısında, sınırlı bir çerçeveden gerçeklik inşasının bir aracı olarak işlev gördüğünü söylemek mümkündür. Haber metinlerinde yer alan çerçeveler, bireyin var olan bilgiyi nasıl anlamlandıracağını belirlemektedir. Bu anlamda çerçeveler, sınırlı bir gerçekliğe sahiptir ve birey bu sınırlı gerçeklik etrafında olayları anlamlandırmaktadır. Entman'a (2007:164) göre çerçeveleme, algılanan gerçekliğin belli öğelerini ayırarak ve böylece gerçekliğin sadece belirli bir yorumunu öne çıkararak bir anlatı oluşturma sürecidir. Çerçeveler, sorunu tanımlayarak bunun nedensel analizini sunar ve aynı zamanda ahlaki yargıları da üretir. Çerçeveleme, izleyicilerin yorumlarını ve tercihlerini şekillendirmek ve değiştirmek amacıyla taşır. Haber metinlerinde yer alan çerçeveler, bireylerin diğer dünyayı ve etrafında olup biteni algılamasında ve yorumlamasında önemli bir rol oynamaktadır. Böylece haberler, olayların sunumunda belli çerçevelerden hareket ederek toplumsal gerçekliği inşa ederek bireylerin tutumlarına önemli ölçüde etki etmektedir. Bireyler, haber metinlerinde çerçeveler olarak sunulmuş bilgileri yorumlayarak toplumsal alanda yeniden üretmektedir. Dolayısıyla çerçeveler, gerçekliğin toplumsal inşasında önemli bir rol oynamaktadır.

Mülteci ve göçmenlerin 2015 yılında Avrupa sınırlarına gelmesiyle birlikte Avrupa medyasında "kriz" üzerinden bir çerçeveleme hâkim olmuştur (Georgiou ve Zaborowski, 2017). Bu çerçeveler kısa bir zaman dilimi içerisinde değişime uğramıştır. Öncelikle temkinli bir tolerans gösterme söylemi hâkimken, 3 yaşındaki Aylan Kurdi'nin cansız bedeninin fotoğraflarının medyada yansımalarının ardından kısa süreli de olsa, meselenin insani boyutu ağır basmış ve dayanışmacı bir söylem egemen olmuştur. Ancak, Paris'te yaşanan terör saldırılarının ardından korku ve güvenleştirme söylemi gündemde yer tutmuştur (Georgiou ve Zaborowski, 2017:8). Suriyelilerin medyadaki yansımalarının incelenmesi, medyanın birey ve toplum üzerindeki etkisi dikkate alındığında toplumsal olguların yorumlanmasında bir analiz çerçevesi

sunmaktadır. Medya, sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda etkin bir toplumsallaştırma ajanı olarak önemli bir eğitim aracıdır (Arslan, 2011:6). Kitle iletişim araçları, kültürel üretimin aktarılmasının en önemli araçlardan biridir. Böylece, toplumsallaşma sürecinde önemli bir işleve sahip olan kitle iletişim araçları, tutumları ve düşünceleri biçimlendirici gücüyle eğitimin bir bileşeni haline gelmektedir. Bu araçlar, bilhassa dezavantajlı gruplar söz konusu olduğunda, egemen söylemlerle anlamlı bir ilişkisellik içindedir (Göker ve Keskin, 2015:234). Bu bağlamda ana akım medya, toplumsal olguların birey ve toplum bilincine yansıtılmasında bir anlamda gerçekliği inşa eder. Erdoğan (2014:37), Toplumsal Kabul ve Uyum araştırmasında Suriyelilerin ulusal medyada yer alma biçimlerinin hükümete yakın-karşı olmakla bağlantılı olduğunu ifade etmektedir. İktidara yakın medyada, “fedakârlık, dayanışma, cömertlik ve iyilik”, muhalif medyada ise “öngörüsüzlük” vurgusu bulunmaktadır (Erdoğan vd, 2017:16). Başka bir çalışmada ise, ana akım medyada göç süreci ve yoksulluk-mağduriyet temaları üzerinden mültecilerin edilgen konumunun pekiştirildiği, alternatif medyada ise insan haklarının vurgulandığı ifade edilmektedir (Şen, 2017:35). Suriyelilerin medyadaki temsiline odaklanan çalışmalarda; Suriyelilerin bir “sorun” etrafında ötekileştirici ve ayrıştırıcı söylemler üzerinden temsil edildikleri (Gölcü ve Dağlı, 2017), haberlerde mağdur, misafir, yük ve tehdit olarak ifade edildikleri (Göktuna Yaylacı ve Karakuş, 2015:247), genellikle mağduriyetin ön plana çıkarıldığı, göçmenlerin savaş ve yoksulluk teması ile yansıtıldığı (Göker ve Keskin, 2015:242) ortaya konmaktadır. Başka bir çalışmada da Suriyeliler ile ilgili haber metinlerinde en sık insani yardım ve sığınmacı sorunları temalarının, görsellerde ise yoksulluk/mahrumiyet, yardım ve tehdit temalarının görüldüğü vurgulanmıştır (Pandir vd, 2015:17,19). Suriyeliler, farklı bölgelerdeki yerel medyada da suçla ilişkilendirilerek haberlerde tehdit unsuru olarak gösterilmektedir (Alp, 2018:34). Böylece yerel medya, ötekileştirici ve damgalayıcı söylemlerle belli stereotipler üreterek toplumdaki Suriyeli algısını yönlendirmektedir.

Yetişkin göçmenlerin medyadaki temsilinde, ortak olarak “insani desteği hak eden ve hak etmeyen” arasındaki ayrıma vurgu yapılmaktadır (Rosen ve Crafter, 2018:68). Çocuk temsillerinde ise yetişkinlerden daha farklı yansımalar söz konusudur. Göçmenler içerisinde en dezavantajlı gruplardan biri olan çocukların, medyadaki temsiline odaklanan çalışmalarda, çocuk hakları tartışması önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk hakları bağlamında Türkiye’deki Suriyeli çocukların medyada nasıl temsil edildiğini ele alan bir çalışmada, en çok mağdur çocuklar ve ardından eğitim temasının yer aldığı görülmektedir (Çobaner, 2015:44). Çocukların yaşadıkları sorunların trajedi olarak ifade edilmesi, sorunu bireyselleştirerek devletin yükümlülüğünü göz ardı etmektedir. Bu haberlerde eğitim hakkı, devletin yükümlülüğü olmaktan çok, “iyilik” ve “yardım” olarak nitelenmektedir (Çobaner, 2015:45). Buna karşın, çocukların eğitim, sağlık, sosyal hizmetlere erişimindeki sorunlara yeterince yer verilmediği ve hak temelli bir gazetecilik anlayışının yetersiz olduğu görülmektedir. Sadece Suriyeli çocukların değil, genel olarak çocukların gazetelerde en çok ihmal ve istismar mağduru, ardından da kaza mağduru olarak sunuldukları görülmektedir (Yıldız, 2018:287). Bununla birlikte söz konusu haberlerin sunumunda, yaşanan mağduriyetlerin nedenlerine gereken önem verilmemektedir. Bu durum, çocuk hakları bilincinin medyada yeteri kadar dikkate alınmadığını ve aynı zamanda çocuk hakları kavramının toplumda da tam anlamıyla yerleşmediğini göstermektedir. Suriyeli çocuklarla ilgili haber içerikleri gazetelere göre farklı temalarda yoğunlaşsa da en çok sosyal içerikli ardında da eğitim içerikli haberlerin yer aldığı görülmektedir (Akgül Gök ve Gökçearsan Çifci, 2017:236). Çocukların yaşadığı sorunları konu alan haberlerde ise eğitime erişimde önemli bir engel olan çocuk işçiliği ve eğitim sorunları öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, haberlerde çocukların eğitim sistemine dâhil edilmesine yönelik çalışmalar görünürliğini artırmaktadır (Akgül Gök ve Gökçearsan Çifci, 2017:245). Bu bağlamda, bir yandan çocukların eğitim sürecine dâhil olmalarındaki engeller ve eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar haberlerde yer almaktayken diğer yandan sorunlara üretilen çözümler de medyanın ilgisini çekmiştir.

Haberler, kültürel yapıdan etkilenebileceği gibi iktidar ve güç ile ilişkili olarak gerçekliği de yeniden inşa edebilmekte ve toplumsal bir olguya ilişkin dışlayıcı, ötekileştirici ya da kapsayıcı bir söylemin toplumsal aktarım mekanizması olabilmektedir (Carragee ve Roefs, 2004). Haber çerçeveleri ise söz konusu söyleme ilişkin araçsal bir işlev kazanmaktadır. Suriyeli çocuklara yönelik üretilen haber çerçeveleri, gerçekliğin bir yönünü ele alarak belli politik kalıplara girebilmekte ve politik bir mesaj ileticisi işlevi görebilmektedir. Politik mesajların içerikleri de okuyucunun dikkatini, sorunun farklı boyutlarına çekerek kamuoyunu yönlendirmektedir.

2. Yöntem

Türkiye’de Suriyeliler ile ilgili yapılan haberler, medyanın konumlandığı ideolojik kampa göre farklılık göstermektedir. Göçün gerek nedenleri gerekse sonuçları bakımından medyada yer alma biçimi olumlu ya da olumsuz öğeler etrafında çerçevelenmektedir. Medyanın, kitlesele bir iletişim aracı olarak, halkı etkileme ve manipüle etme gücü vardır. Bu nedenle, medyanın olayları şekilsel ve içerik olarak sunuş biçimi ve sıklığı halkın ilgisini belli bir yöne çekmekte ve olayları yorumlama biçimini derinden etkilemektedir. Dolayısıyla haber çerçeveleri, olayları toplumsal olarak inşa ederek bireysel çerçeveleri etkilemektedir. Çerçeveleme yaklaşımı, medyanın potansiyel olarak güçlü ve tutumlarla ilgili etkilere sahip olduğu düşüncesine dayanmaktadır (Erdoğan, 2011:3). Suriyeli çocukların gazete haberlerinde hangi çerçevelerde temsil

edildikleri sorusunu cevaplamak için amaçlı örneklem yöntemi (Yıldırım ve Şimşek, 2011) ile birbirine zıt görüşlü gazeteler içerisinde en yüksek tiraja sahip Sabah ve Sözcü Gazetesi seçilmiştir.

Araştırma verilerinin toplanmasının birinci aşamasında, bu gazetelerin haber sitelerinde, 1 Ağustos 2018-1 Ağustos 2019 tarihleri arasındaki bir yıllık dönemde yer alan haberler içinde ilk olarak, “Suriyeli çocuk” kelimesi taranmış ancak çok az sayıda habere ulaşılmıştır. Bu nedenle haberler ay bazında taranarak, ilk aşamada içinde “Suriyeli” kelimesi geçen haberler tespit edilmiştir. İkinci aşamada ise, bu haberlerin içinde “çocuk” ve “öğrenci” anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Gazete haberlerinde Suriyeli çocuk kelimesinin az geçme nedeninin çocukların haberlerde görünmez kılınmasıyla ilgili olduğu ve bunun da araştırmamız açısından bir veri niteliğinde olduğu düşünülebilir. Sabah Gazetesi haber sitesinde (www.sabah.com.tr) 2019 Temmuz ayında, içinde Suriyeli geçen 108 haber ve bunların içinde çocuklara dair 21 haber tespit edilmiştir. Her iki gazete için geride kalan aylar da tek tek bu şekilde taranmıştır. Sabah Gazetesi’nde toplamda, içinde “Suriyeli” ifadesi geçen 1196 haber bulunmuştur. Bu haberlerin 294’ünde “Suriyeli çocuk” haberi tespit edilmiştir. Sözcü Gazetesi’nde ise, içinde “Suriyeli” ifadesi geçen 519 haber bulunmuştur. Bu haberlerin her birinin içinde “çocuk” kelimesinin yanında, eğitime dönük haberlerin yoğunluğu fark edilerek “öğrenci” kelimesinin de taranmasının ardından Suriyeli çocuklara dair 94 habere ulaşılmıştır (Tablo 1). Suriyelilerin, geçici koruma kapsamında Türkiye’de bulunmakla birlikte, haber metinlerinde mülteci kavramıyla ifade edildiği görülmüştür. Bu durum, kavramın, hukuki bir statüye gönderme yapmadan, zorunlu koşulların etkisi altında ülkesini terk edenleri ifade etmek için kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir. Bu çalışmada, mülteci kavramı, haber metinlerinin ve ilgili yazının yorumlanmasında genel bir olguyu ifade etmek üzere kullanılmıştır.

Tablo 1. Suriyeli ve Suriyeli Çocuk Haberlerinin Aylara Göre Gazetelerde Dağılımı

Tarihler	Sabah Gazetesi		Sözcü Gazetesi	
	Suriyeli	Suriyeli Çocuk	Suriyeli	Suriyeli Çocuk
Ağustos 2018	100	22	31	10
Eylül 2018	132	37	39	9
Ekim 2018	104	21	28	10
Kasım 2018	110	22	31	9
Aralık 2018	110	37	29	6
Ocak 2019	153	35	40	7
Şubat 2019	84	16	23	2
Mart 2019	55	9	34	6
Nisan 2019	69	16	27	5
Mayıs 2019	85	30	35	5
Haziran 2019	82	28	38	10
Temmuz 2019	106	21	159	15
1 Ağustos 2019	6	-	5	-
Toplam	1196	294	519	94

Haber çerçeveleri metin içinde ilk bakışta görünür olmadıkları için bu çerçeveleri belirleyebilmek amacıyla niteliksel ve niceliksel içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Crabtree ve Miller, 1992; Erdoğan, 2014:9). Araştırmada elde edilen verilerin analizi sürecinde ilk olarak, Sabah ve Sözcü Gazetesi’nde 1 Ağustos 2018-1 Ağustos 2019 tarihlerini kapsayan 12 aylık dönemde, Suriyeli çocuklara dair tespit edilen haberler tekrar tekrar okunarak ve ilgili literatürden de yararlanılarak genel tema başlıkları oluşturulmuştur. Bu sayede, Suriyeli çocukların hangi temel çerçeveler, kavramlar ve sorunlar bağlamında ele alındığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda, resmî kurumlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından bu sorunlar için üretilen çözümlerin, medyada nasıl çerçevelendiği incelenmiştir. Araştırmacılar, Suriyeli çocuklara dair haberleri ilk önce birbirlerinden bağımsız olarak kodlamışlardır. Daha sonra, bir araya gelerek çerçeveleme analizinin yapılması için içerik analizinden yararlanarak haber metinlerinin içindeki tema ve kategorilere dair görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Ayrıca, araştırmacının güvenilirliğini artırabilmek için alanda çalışan uzmanların görüşlerinden yararlanılmıştır. Kodlamalarda iki araştırmacı arasında yüksek oranda bir benzerlik tespit edilmiştir. Farklı olan noktalarda iki araştırmacı konuşarak uzlaşmaya varmıştır (Mills ve Huberman, 1994). Örnek verilecek olursa, öncelikle “uyum” kategori başlığı olarak kodlanmış, daha sonra genel bir olguyu ifade ettiği için tema başlığı olmasına karar verilmiştir. Toplumsal kabul ilk başta ayrı bir tema olarak kodlanmış, daha sonra ise uyum teması ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

Suriyeliler ve çocuklara dair, daha önce yapılmış çalışmaların incelenmesi sonucunda tema ve kategoriler tekrar gözden geçirilerek son hali verilmiştir. Daha sonra, iki araştırmacı tarafından üzerinde anlaşılan temalar ve kategoriler çerçevesinde haberler kodlanmıştır. Ayrıca, gazetelerde aylara göre Suriyeli çocuklara dair yer alan haberlerin sıklığı, konu başlıkları ve kullandıkları haber çerçeveleri belirlenmiştir.

Araştırma verilerinin analizi sonucunda, beş tema ve oluşturulan bu genel temalara ait kategoriler belirlenmiştir. Tema ve kategorilerin belirlenmesinden sonra literatürden de yararlanılarak (Erken ve Atabek, 2016:85-86; Şen, 2017:35; Çobaner, 2015; Sarıkaya, 2020; Yaylacı, 2017) bu tema ve kategorilerin hangi çerçevelerle sunulduğuna ilişkin haber çerçeveleri belirlenmiştir (Tablo 2). Veri analizinin son aşamasında, bu kodlamalar ışığında, SPSS programı kullanılarak elde edilen verilerin frekans dağılımı ve yüzdeleri değerlendirilmiş, yapılan sıklık analizi ile haberlerde yer alan temaların ve kategorilerin tekrarlanma sıklıklarını gösteren tablolar düzenlenmiştir. Dolayısıyla tablolarda belirtilen sayılar toplam haber sayısını değil belirtilen temaların ve kategorilerin tekrarlanma sıklıklarını ifade etmektedir. Bazı haberlerin içinde birden fazla tema ve kategori bulunmaktadır. Bu nedenle, bu gibi durumlarda bir haber birden fazla temayla ve kategoriyle kodlanmıştır. Her bir temanın içinde tanımlanan kategorilerin görülme sıklığı değişkenlik göstermektedir. Bazı haberlerde aynı temaya ait birden fazla kategori bulunmaktadır. Özellikle uyum ve toplumsal kabul temasında sosyokültürel uyum (Kategori 1) ve eğitim uyumunun (Kategori 2) bir arada bulunduğu haberlere sıklıkla rastlanmıştır. Bu tür haberler için, farklı kategoriler ayrı olarak kodlanmış ancak bu kategoriler aynı temaya ait olduğu için ilgili tema tek sefer kodlanmıştır. Bazı haberlerde ise birden fazla tema bulunmaktadır. Bu tür durumlarda, haber, ilgili her bir tema için ayrı ayrı kodlanmıştır. Suriyeli çocuklara dair haberlerin kodlanmasında kullanılan temalar ve bu temalara ait kategoriler Tablo 2'de görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen haberlerin, oluşturulan temalar ve kategoriler bağlamında kodlanmasının ardından her bir tema ve kategoriye ait haber çerçeveleri, haber örnekleri de kullanılarak yorumlanmıştır. Ayrıca, oluşturulan temaların ve kategorilerin görülme sıklıkları belirtilmiş ve veriler, gazeteler bağlamında haberlerin nasıl çerçvelendiği üzerinden yorumlanmıştır. Buna ek olarak tema ve kategoriler aracılığıyla ulaşılan yorumları desteklemek ve araştırmanın iç güvenilirliğini artırmak amacıyla haberlerden doğrudan alıntılara bulgular kısmında yer verilmiştir.

Tablo 2. Haberlerde Yer Alan Tema ve Kategoriler

Çerçeveler	Temalar	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4
Çözüm Çerçevesi	Tema 1: Uyum ve toplumsal kabul	Sosyokültürel uyum	Eğitim uyumu	Yardımsızlık/Misafir perverlik/ İlgisizlik	
Yardım ve Güçlendirme Çerçevesi	Tema 2: Destek ve koruma	Sağlık yardımları	Çocuk hakları	Ekonomik yardım	Sosyal yardım
Mağduriyet Çerçevesi	Tema 3: Trajedi	Trajik olaylar	Savaş mağduriyeti	Göç hikâyeleri	Önyargı/ Damgalanma/Dışlanma
	Tema 4: Güvenlik sorunları	Rejim şiddeti	Terör şiddeti	Çocuk istismarı	Düzensiz göç
Politika Çerçevesi	Tema 5: Göçmen politikaları	Türkiye politikasına eleştirisi	Türkiye politikasına övgü	Batı politikasına eleştirisi	Geri dönüş

3. Bulgular

Araştırma kapsamında, 1 Ağustos 2018 - 1 Ağustos 2019 tarihleri arasındaki bir yıllık dönemde, içinde Suriyeli ifadesi geçen toplamda 1715 haber bulunmuştur. Bu haberlerin içinde, 388 haberin Suriyeli çocuklarla ilgili olduğu saptanmıştır. Haberlerin %75,8'i (294 haber) Sabah Gazetesi'nde, %24,2'si (94 haber) ise Sözcü gazetesinde yer almaktadır. Suriyeli çocuk haberlerine Sabah Gazetesi'nde daha çok yer verildiği görülmüştür (Tablo 1). Araştırma kapsamında yapılan değerlendirmeye, sadece muhabirlerin oluşturduğu haberler değil aynı zamanda köşe yazıları da alınmıştır. Her iki gazetede de Suriyeli çocukların köşe yazılarında oldukça az ele alındığı görülmektedir. Sabah Gazetesi'nde çıkan sonuçların 277'si haber, 17'si köşe yazısıyken, Sözcü Gazetesi'nde çıkan sonuçların 80'i haber, 14'ü köşe yazısıdır. Toplamda 31 köşe yazısında Suriyeli çocuklardan söz edilmektedir. Her iki gazetede de Ağustos 2018'den Ocak 2019'a kadar olan dönemde, Suriyeli çocuklarla ilgili çıkan haber sayısının Şubat - Nisan 2019'da azaldığı, Haziran-Temmuz 2019'da ise yeniden arttığı görülmektedir. Suriyeli çocuklarla ilgili haberlerin en çok görüldüğü aylar, Sabah Gazetesi için 2018 yılının eylül ve aralık aylarıyla 2019 yılının ocak ayıyken, Sözcü Gazetesi için 2018 yılının ağustos ve ekim aylarıyla 2019 yılının haziran ve temmuz aylarıdır.

Araştırma kapsamında incelenen 388 haberde temaların görülme sıklığı 466'dır (Tablo 3). Temaların dağılımına bakıldığında, en sık karşılaşılan temanın, Suriyeli çocukların ve ailelerinin yaşadıkları olumsuz deneyimleri içeren trajedi teması olduğu görülmüştür (%36). İkinci sırada, uyum ve toplumsal kabul temasına dair haberlerin olduğu belirlenmiştir (%20). Bu haberlerde sosyokültürel uyum, eğitim uyumu, yardımseverlik, misafirperverlik ve uyumda karşılaştıkları sorunları ifade eden dışlanma gibi kategoriler görülmektedir. Destek ve koruma teması altında kodlanan haberler ise üçüncü sırada yer almaktadır (%17). Bu tema altında, Suriyeli çocuklara yardım ve koruma bağlamında verilen desteklerden söz edilmektedir. Suriyeli göçmenlere dair yürütülen göçmen politikaları (%14) ve çocukların yaşadıkları güvenlik sorunları (%13) haberlerde en az sıklıkla karşılaşılan diğeri iki temadır.

Tablo 3. Haberlerde Bulunan Temaların Sıklık Dağılımı

Temalar	Görülme sıklığı (n)	%
Trajedi	170	36
Uyum ve toplumsal kabul	94	20
Destek ve koruma	80	17
Göçmen politikaları	63	14
Güvenlik sorunları	59	13
Toplam	466	100

Her bir temanın gazetelere göre görülme sıklıklarına bakıldığında; uyum ve toplumsal kabul temasının (Tema 1), Sabah Gazetesi'nde (n=78), Sözcü Gazetesi'nde (n=16), destek ve koruma temasının (Tema 2), Sabah Gazetesi'nde (n=65), Sözcü Gazetesi'nde (n=15), trajedi temasının (Tema 3), Sabah Gazetesi'nde (n=133), Sözcü Gazetesi'nde (n=37), güvenlik sorunları temasının (Tema 4), Sabah Gazetesi'nde (n=38), Sözcü Gazetesi'nde (n=21) ve göçmen politikaları temasının (Tema 5), Sabah Gazetesi'nde (n=36), Sözcü Gazetesi'nde (n=27) yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4. Gazetelere Göre Temaların Dağılımı

Temalar	Gazete	Görülme sıklığı (n)	%
Uyum ve toplumsal kabul	Sabah	78	22
	Sözcü	16	14
Destek ve koruma	Sabah	65	19
	Sözcü	15	13
Trajedi	Sabah	133	38
	Sözcü	37	32
Güvenlik sorunları	Sabah	38	11
	Sözcü	21	18
Göçmen politikaları	Sabah	36	10
	Sözcü	27	23
Toplam	Sabah	350	100
	Sözcü	116	100

Gazetelerde yer alan her bir temanın diğer temalara göre dağılımına bakıldığında, trajedi teması her iki gazetede de en sık görülen tema olmuştur. Trajedi temasından sonra Sabah Gazetesi'nde en çok görülen tema, uyum ve toplumsal kabul, Sözcü Gazetesi'nde ise, göçmen politikalarıdır. Temaların gazeteler içindeki dağılımına bakıldığında, uyum ve toplumsal kabul, destek ve koruma temalarının görülme sıklığı Sabah Gazetesi'nde Sözcü Gazetesi'ne göre daha fazlayken, güvenlik sorunları ve göçmen politikaları temalarının görülme sıklığı ise, Sözcü Gazetesi'nde Sabah Gazetesi'ne göre daha fazladır. Temaların gazeteler içindeki dağılımında en büyük farklılık, uyum ve toplumsal kabul ve göçmen politikaları temalarıdır.

Suriyeli çocuklarla ilgili haber çerçevelerinde, gazetenin politik konumlanışından bağımsız bir şekilde mağduriyetin ortak bir çerçeve olduğu görülmektedir. Çocukların mağdur olarak yer aldığı bu haberlerde her iki gazetede de vicdani boyut öne çıkmaktadır. Bununla birlikte bazı haber çerçevelerinin gazetelere göre önemli ölçüde farklılaştığı da görülmektedir. Suriyeli çocuklar, Sabah Gazetesi'nde yüksek oranda uyum ve toplumsal kabul bağlamında temsil edilmekteyken, Sözcü

Gazetesinde ise göçmen politikaları etrafında ele alınmakta ve böylece politik duruş bakımından anlamlı bir yorumlama çerçevesi sunmaktadır.

3.1. Tema 1- Uyum ve Toplumsal Kabul

Uyum ve toplumsal kabul teması, sosyokültürel uyum, eğitim uyumu ve yardımseverlik/misafirperverlik/ilgi kategorilerinden oluşmaktadır. Bu kategorilerden ilk ikisi, Suriyeli çocukların topluma uyumuna yönelik faaliyetleri içermektedir (kültürel kaynaşma, okulda yapılan kaynaştırıcı etkinlikler, kardeşlik, dostluk, dayanışma, tanıma/tanısmaya dönük etkinlikler, eğitim sistemine dâhil etme, başarı odaklı aktiviteler, kaynaştırmaya yönelik okul ve sınıf aktiviteleri vb.), diğer kategori, toplumun çocuklara yönelik algı ve davranışını gösteren haberleri (yardımseverlik, misafirperverlik, vb.) içermektedir. Gazetelerdeki uyum ve toplumsal kabul temasının kategorilere göre dağılımına bakıldığında, çocukların her iki gazetede de en çok eğitim uyumu (n=51) ve sosyokültürel uyum (n=42) ile ilgili olarak haberlerde yer aldığı görülmüştür. Ardından yardımseverlik/misafirperverlik/insani ilgi (n=16) gelmektedir.

Uyum ve toplumsal kabul teması başlığı altında en sık görülen kategoriler olan eğitim uyumu ve sosyokültürel uyumun birbiriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Özellikle, çocukların aynı anda hem sosyokültürel hem de eğitim uyumlarını içeren faaliyetleri konu alan haberlerle sıklıkla karşılaşmıştır. Bunun nedeni, sosyokültürel uyumunun eğitim uyumuyla ilişkili olmasıdır. Eğitim uyumu kategorisindeki haberler, Suriyeli çocukların eğitimine dair resmi ve özel kurumların yürüttüğü faaliyetlerden ve Suriyeli çocukların eğitim alanındaki başarılarından söz etmektedir. Çocukların sosyal ve kültürel edinimlerinin başlıca aracı okul olduğundan, eğitim faaliyetlerinin artması sonuç olarak çocukların kültürel ve sosyal uyumuna da olumlu etki etmektedir. Bu nedenle, Suriyeli çocukların, toplumun sosyokültürel yapısına uyum sağlaması ancak eğitim hayatına katılımıyla mümkün olabilmektedir. Çocuk söz konusu olduğunda her iki gazetede de benzer bir dil kullanılarak eğitimin ve sosyokültürel uyumun gerekliliğinin ve olumlu sonuçlarının vurgulandığı görülmektedir. Her iki gazetede yüksek oranda çocukların eğitimine ilişkin faaliyetlere vurgu yapılması, topluma uyumun başlıca aracının eğitim olduğu algısının varlığına işaret etmektedir. Okul yaşamına dâhil olma, çocukların bulunduğu toplumun dilini öğrenmesi, yaşadığı kente uyum sağlaması, arkadaş çevresi edinmesi gibi birçok konuda temel hareket noktasını oluşturmaktadır (Atasü Topcuoğlu, 2019:423).

Çocuklarla ilgili haberlerin üretilmesinde, eğitimin uyum sağlama işlevi dışında, hak kavramı üzerinden konumlanışın da etkili olduğunu söylemek mümkündür. Çocuk açısından en temel haklardan biri olan eğitim hakkı, gazetelerin göçmen politikalarına ilişkin olumsuz tutumunun önüne geçmektedir. Bu bağlamda, çocukların, eğitim faaliyetlerine dâhil edildiğini aktaran haberlerin olumlu bir anlatıma sahip olduğu ve eğitimin temel bir hak olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Aynı zamanda haberler, çocuk işçiliği ve eğitim hakkından yararlanamama sorununu gündeme getirerek mağdur çocuk inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, haberler aracılığıyla, savaş mağduru algısının oluşması toplumsal kabulü güçlendiren bir işlev görebilmektedir. Bu algı, çocuklar için daha da kuvvetli hale gelmektedir. “*Sonuçta ülkelerinde savaş var ve yaşadıkları kolay değil.*” (Sabah, 26.01.2019) türü ifadelerde, ülkelerinde yaşanan savaşın mağdurları olan çocuklara, ev sahibi ülkede uyumlarını güçlendirerek, en iyi şekilde ev sahipliği yapmak, aynı zamanda vicdani bir yükümlülük haline dönüşmektedir. Çocukların okullulaştırılması, bu anlamda çocuk işçiliği, çocuk yaşta evlilik gibi durumların da önüne geçilmesi bakımından olumlu bir durumdur. “*Sokaktan okula geçen çocuklar*” içerikli haberlerde, resmi düzeydeki girişimlerle birçok çocuğun çocuk istismarının kurbanı olan bir durumdan kurtarılarak, geleceğe umutla baktıkları, eğitim sisteminin içinde yer alan birer aktör haline geldikleri görülmektedir. Suriyeli çocukların yaşadıkları topluma uyum sağlamalarında okul (eğitim) en önemli araç olarak haberlere yansımıştır. Bu bağlamda, eğitim yoluyla çocukların topluma uyumunun güçlendirilmesine yönelik faaliyetlerin ve bu alanda desteklenen çok sayıda projenin haberlerde yer aldığı görülmektedir.

Uyum ve toplumsal kabul, göçmenler ve yerel halk arasındaki karşılıklı etkileşimi ifade etmektedir. Göçmenlerin yerleştikleri toplumlara uyum sağlamaları, toplumsal kabulü, toplumsal kabul ise göçmenlerin uyum sürecini karşılıklı olarak etkileyebilmektedir. İncelenen haberlerde, uyum ve toplumsal kabulün birbirlerini tamamlayan bir çerçeveye sunulduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında kurulan sosyal ilişkiler ve kültürel kaynaşma olumlu bir dille aktarılmaktadır. Suriyeli öğrencinin en yakın arkadaşının Türk öğrenci olduğu (Sabah, 16.06.2019), Türk çocukların Suriyeli çocukları en yakın arkadaş olarak seçtikleri (Sabah, 30.07.2019) türündeki haberler çocukların okul ortamında birbirlerini kabul ettiklerini okuyucuya yansıtmaktadır.

Gazeteler arasındaki, haberlerin çerçevesine ilişkin farklılıklardan biri, kültürel benzerlik ve kültürler arası etkileşimin ele alınma şeklidir. Sabah Gazetesinde, kültürlerarası etkileşimi olumlayan dilde haberler yer aldığı görülmektedir. Bu etkileşim aynı zamanda her iki kültürün birbirini daha yakından tanımasına imkân veren; iftar yemekleri, okullarda bir arada oynanan oyunlar, karma futbol takımı, koro vb. faaliyetlerle güçlendirilmektedir. Yer yer, Suriyeli çocukların söylemlerini de ele alan haberlerde, çocukların Türk kültürüne uyum konusunda önemli çabaları ve faaliyetleri olduğu vurgulanmaktadır. Bu haberlerle hem Suriyeli hem Türk çocukların hem de toplumun farklı kesimlerinin toplumsal kabulüne vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu tür haberlerde, Suriyeli öğrenci tarafından içselleştirilen kültürel bir ediniminden bahsedilmesi, Türk

toplumunda var olan Suriyelilerin farklı olduğu ve Türk kültürüne uyum sağlayamayacakları düşüncesini değiştirmeye dönük bir yaklaşıma işaret etmektedir. Sabah Gazetesi'nde, "Türk çocuklarla Suriyeli çocuklar..." ifadesinin yer aldığı haberlere sıklıkla rastlanması, kültürlerarası etkileşim ve beraberlik vurgusunu gösterir niteliktedir. Aynı şekilde, Suriyeli çocukların Türk çocuklarıyla ortak yanlarına vurgu yapan haberlerde, ortak hassasiyetler ortaya konmaktadır:

İç savaş nedeniyle ülkesinden ayrılmak zorunda kalan Suriye uyruklu Amir Raejocha, Türk din ve sanat musikisine ait eserleri büyük tutkuyla icra ediyor (Sabah, 17.05.2019)

Öğrencilerle tek tek ilgilenen Sayan (Ağrı Belediye Başkanı), arkadaşları tarafından koltuğa Suriyeli kardeşlerinin uygun görülmesinin kendisini mutlu ettiğini ifade etti. Çocukların bayramını kutlayan Sayan, "Belediye Başkanlığına Suriyeli kardeşime devretmek istiyorum. Berivan bu ülkede Suriyeli bir çocuk olarak eğitim görüyor. Türkiye'deki bütün kardeşleri onu kucaklıyor [...]" dedi. (Sabah, 24.04.2019).

Hatay'ın Hassa ilçesinde Türk ve Suriyeli öğrenciler, okul harçlıklarını Yemen'e bağışladı. (Sabah, 23.12.2018)

Sabah Gazetesi'nde Türk ve Suriyeli çocukların kültürel benzerliği ve Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine uyum sağladığı algısını destekleyen başarı hikâyeleri içerikli haberler yer almakla birlikte, Sözcü Gazetesi'nde çocukların okula uyum sorunlarının da yer aldığı görülmektedir. Bu sorunun nedeni olarak kültürel uyumsuzluk vurgulanmaktadır.

Vali Bey (Rahmi Doğan) dedi ki: -Rahatsız edici bir durum yok... Türk ve Suriyeli çocuk aynı okula gidiyor... Hataylı ile Suriyeli'nin dokusu uyuyor. (Sabah, 16.01.2019, Köşe yazısı)

Muhammed Halil'in başlangıç noktası, 8 yaşındayken tek kelime Türkçe bilmeden ailesiyle savaştan kaçtığı Azez... Muhammed Halil, ulaştığı yer, sınavda yüz binlerce yaşıtı geride bırakarak kazandığı Türkiye birinciliği... Muhammed Halil'in hedefi ise fizik mühendisi olup ileride uçaklarla ilgili çalışmak. (Sabah, 30.06.2019)

Mahalleli çocuklarını okuldan aldı. Yaşanan sorunlardan ötürü Ziya Gökalp İlkokulu'nun boşaldığını belirten Muhtar Dipçin, "Ziya Gökalp İlkokulu'nda mahalle halkımız çocuklarını oradan aldı. Artık okuldan kaçmaya başladılar. Neden dersiniz Suriyeli ve Iraklılarla uyum sağlayamadılar [...]" ifadelerini kullandı. (Sözcü, 12.09.2018)

Uyum ve toplumsal kabul teması, aynı zamanda Suriyeli çocukların karşılaştığı sorunlara yönelik üretilen çözümleri de içeren, bu bağlamda, resmi makamların, kurum ve kuruluşların bu konudaki olumlu çabalarının yer aldığı haber içeriklerine sahiptir. Özellikle Sabah Gazetesi'nde, çocukların topluma kazandırılması yönünde önemli adımlar atıldığına ilişkin bir haber tarzı göze çarpmaktadır. Çocukların eğitim ve sosyal uyumlarını geliştirmek amacıyla uygulanan ulusal ve uluslararası projeler, haberlerde olumlu sonuçları olan girişimler olarak yer almaktadır. Çocuklar, iletişimi güçlendirici faaliyetlerle uyum konusunda istenilen sonuçların alındığı bir grup olarak haberlerde yer almaktadır. Mülteci çocuklarla yerli çocukları birbirleriyle kaynaştırmayı hedefleyen ve sivil toplum kuruluşları, resmî kurumlar ve uluslararası kuruluşlar (Avrupa Birliği [AB], Birleşmiş Milletler [BM]) tarafından desteklenen projeler ve faaliyetler (Suriyeli öğretmen atanması, Türkçe kursları verilmesi, resim ve sanat kursları, spor eğitimleri, resmi yetkililer tarafından gerçekleştirilen ziyaretler, vb.) bu anlamda her iki gazetede de oldukça önem kazanmaktadır: " 'Birbirimizi Anlıyoruz' projesi meyvelerini verdi." (Sabah, 30.07.2019), "YanYana-Suriyeli Çocuklar İçin Psikososyal Destek isimli proje tamamlandı." (Sözcü, 14.10.2018) türü haberlerde çocukların destek faaliyetleri yoluyla güçlendirilmesi ve ayrımcılığı azaltarak toplumsal uyumlarının sağlanmasına yönelik çözümlerin, olumlu bir dilde yer aldığı görülmektedir. Suriyeli çocukların eğitimini desteklemek ve onların topluma uyumunu güçlendirmek için yapılan faaliyetlerin aktörlerine bakıldığında hem kolektif hem de bireysel girişimlerin yer aldığı görülmektedir. Devlet kurumları, yerel aktörler ve sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra gönüllü öğretmenlerin yardımseverlik ve ilgiyle gerçekleştirdiği, uyumu destekleyici faaliyetlerin de var olduğu haberlere yansımaktadır. Sabah Gazetesi'nde, resmî kurumlarca eğitim uyumunu güçlendirmek için yürütülen uygulamalar olumlu bir şekilde değerlendirilirken, Sözcü Gazetesi'nde ise, eleştirel bir yaklaşımın da sergilendiği görülmektedir.

Suriyeli öğretmenlerin Türk öğrencilere de ders verdiğini söyleyen Ümit Özdağ'ın paylaşımı şöyle: Ekim ayının son haftasında Millî Eğitim Bakanlığı 900 Suriyeli öğretmen ataması yapmış. Bunlardan 6'sı Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesi Süleymanşah İlkokulu'na yapılmış. Bu okulda sınıflarda 20 Öğrenciden 10'u Suriyeli, 10'u Türk. Türk öğrencilere de Suriyeli öğretmenler ders veriyor! (Sözcü, 06.11.2018).

Her iki gazetede uyum ve toplumsal kabul temasındaki Suriyeli çocuklarla ilgili haberlerin sunulmasına bakıldığında, çocukların topluma eğitim yoluyla uyum sağlanmasına yönelik yürütülen faaliyetler, eğitim hakkı temelinde olumlu bir dilin hâkimiyetinde ele alınmıştır. Suriyeli çocukların sorunları için öngörülen çözüm çerçevesi eğitim olmuştur. Bununla birlikte kültürel benzerlik ve kültürel kaynaşma konusunda iki gazetenin yaklaşım biçimi birbirinden farklıdır. Sabah Gazetesi'nde Türk ve Suriyeli çocukların kültürel etkileşimleri ve her iki kültür arasındaki benzerlik açısından olumlu bir dilde ifade

edilirken, Sözcü Gazetesi'nde kültürel açıdan bir olumlama olmaksızın, insani kriterler ve eğitim hakkı bağlamında çerçevelenmektedir.

3.2. Tema 2- Destek ve Koruma

Destek ve koruma teması, sağlık yardımları, çocuk hakları için mücadele, ekonomik yardım ve sosyal yardım kategorilerinden oluşmaktadır. Bu kategoriler, Suriyeli çocukların yaşadıkları sorunlar karşısında devlet kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin iyileştirici faaliyetlerini içeren haberleri (hasta çocukların ameliyatı, aşılama faaliyetleri, sağlık kontrolleri, çocuk işçiliği ile mücadele, çocuklara eğitim desteği, çocuk destek merkezleri, gıda yardımı, maddi yardım vb.) ifade etmektedir. Ailelerin ekonomik olarak gücünün yetmediği, çocuğun fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılayamadığı durumlarda, ilgili devlet kurumlarının başta ameliyat gibi sağlık yardımları ve eğitim gibi ihtiyaçları giderme yönünde sosyal destek sağladığını ifade eden haberlerin olumlu bir şekilde haberlerde yer aldığı görülmektedir.

Bu temada yer alan haberlerde, çocuklara sağlanan destek ve koruma faaliyetleri arasında en sık karşılaşılan kategori sağlık yardımlarıdır (n=36). Göçmen sağlık merkezleri gibi genel olarak göçmen sağlığını koruma ve iyileştirmeye dönük faaliyetler haberlerde yer almakla birlikte, ayrıca birey ölçekli sağlık yardımlarına da rastlanmaktadır. Bu anlamda en sık karşılaşılan yardım, sağlığını kaybetmiş çocuklara yapılan ameliyatlardır. Bunun dışında aşılama faaliyetleri, ücretsiz tedaviler, gönüllü dernekler tarafından gerçekleştirilen sağlık faaliyetleri, yaralı çocuklara yönelik fizik tedavi destekleri de haberlerde yer almaktadır. Çocukların yaşadığı sağlık sorunları, toplumun önemli bir kesiminin vicdanını rahatsız edici niteliktedir ve bu sorunların çözümüne dönük yapılan faaliyetler "mazluma elini uzatan" bir medeniyet algısını güçlendirmektedir. Sabah Gazetesi'nde, sağlık yardımları kategorisine ait haberlerin diğer kategorilere kıyasla yüksek oranda temsil edildiği görülmektedir. Bu kategorideki haberlerin büyük bir çoğunluğu devletin yetkili kurumlarının, Suriyeli çocukların sorunlarına karşı sunduğu desteği gösterir niteliktedir. Bu şekilde, çocukların sorunlarının çözümünde, Türkiye'nin önemli bir rol üstlendiği vurgusunun Sabah Gazetesi'nde ön plana çıktığı söylenebilir.

Sosyal destek bu temada karşılaşılan ikinci sıklıktaki kategoridir. Başta eğitim konusunda olmak üzere sosyal yardım ve destekler (n=26), bu tema altında karşılaşılan ikinci en sık görülen kategoridir. Çocuklara sağlanan sosyal destekler aynı zamanda çocuk istismarıyla mücadele faaliyetlerini de vurgular niteliktedir. Sokaklarda çalışan çocukların, mobil ekipler tarafından tespit edilmesi, bu çocukların aileleriyle buluşturulması, uygun olması halinde koruyucu aileye verilmesi şeklindeki haberler buna örnek gösterilebilir. Göçmenler gibi dezavantajlı gruplarda, çocukların eğitime erişiminin önündeki en büyük engellerden biri çocuk işçiliğidir. Bu, aynı zamanda çocuk haklarını gündeme getiren bir konu olarak gazetelere yansımaktadır. Bu noktada, temel bir hak olarak eğitim, aynı zamanda çocuk işçiliği ile mücadelede de etkili bir yol olmaktadır. Mülteci çocukların okullaşma oranları birçok ülkede istenilen seviyede değildir. Okul çağındaki mülteci çocukların %48'i okula gitmemektedir (UNHCR, 2020:9). Gazetelerde yer alan haberlerde, çocuk işçiliğiyle mücadeleye dönük faaliyetler, çocukların eğitimini destekleyen sosyal faaliyetler ve projeler, çocukların topluma kazandırılması açısından üretilen çözümler olarak olumlu bir yaklaşımla çerçevelenmiştir. Sosyal destek kapsamında çocukların eğitimine yönelik gerçekleştirilen resim, sanat kursları, danışmanlık hizmetleri, ders başarılarını yükseltmeye yönelik etütler gibi faaliyetler gazetelerde yer almaktadır. Suriyeli çocuklara yönelik sağlanan eğitim desteğine ilişkin haberlerde, faaliyetlerdeki hedef kitle olarak sadece Suriyeli çocuklar değil aynı zamanda Suriyeli öğretmenler de yer almaktadır. "Eğitim savaşı yendi" başlıklı haberde (Sabah, 19.09.2018) çocuklara eğitim alanında destek sağlamak üzere Suriyeli öğretmenlerin Türk eğitim sistemine uyum sağlamalarını teşvik eden "Eğiticinin Eğitimi" projesinden bahsedilmektedir. Çocuklara güvenli bir gelecek sağlamada eğitimin öneminin vurgulandığı haber, aynı zamanda Türkiye'nin bu konudaki faaliyetlerinin de olumlandığı bir çerçevede sunulmuştur:

UNICEF tarafından ödenekleri sağlanan Suriyeli öğretmenler, 9 gün boyunca 'Eğiticinin Eğitimi' kursuna katıldı. Türk eğitim sistemine entegrasyon sağlayan öğretmenler okulda görev yapmaya hazır hale geldi. (Sabah, 19.09.2018)

AB, Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliği ile Türkiye'deki Suriyeli ve diğer mülteci çocuklar için Mamak Halk Eğitim Merkezi'nde hızlandırılmış eğitim programı düzenlendi. [...] Stylianides, "Türkiye'de 4 milyon sığınmacı var, bunların 1,7 milyonu çocuk. Bugün burada gördüm ki sizlerin onlar için yaptığı bu projeyi çocuklar da fark etmiş. Bir kez daha sundukları bu eğitim için Türk yetkililere, insani yardım örgütleri ve AB iş birliğinde sahada çalışan herkese teşekkür ederim" dedi. AB Komiseri Stylianides, hiçbir çocuğun eğitim dışında kalmaması gerektiğini vurgulayarak, "AB bu program ile 33 binden fazla öğrenci destekledi. Bu bir yükümlülük değil, bu bizim ahlaki sorumluluğumuzdur. AB, Türkiye'deki bu çalışmayı şartlı eğitim kapsamında gerçekleştiriyor, bundan gurur duyuyoruz, bu çok önemli bir model" diye konuştu. (Sabah, 07.01.2019)

Suriyeli çocuklara yapılan ekonomik yardımların (n=18) haberlerde tekrar edilme sıklığı üçüncü sırada yer almıştır. Ardından, çocuk haklarının korunmasını ve desteklenmesini konu alan haberlere (n=10) rastlanmıştır. Ekonomik yardımlar kapsamında ele alınan haberlerde devlet kurumları, sivil toplum kuruluşlarının düzenlediği faaliyetler ve hayırseverlerin

yaptıkları yardımlar haberlerde yer almaktadır. Ramazan etkinlikleri, "iç savaş mağduru" olarak söz edilen göçmenlere düzenli verilen yemek, eşya, mama, gıda yardımları bu tür yardımlara örnek verilebilir. Aynı zamanda Türkiye'nin Suriye'de yaptığı yardımlar da haberlerde yer almaktadır. Bu tür haberler, Türkiye'nin yardım faaliyetlerindeki etkisini gösterir niteliktedir:

Sadece Suriye'nin kuzeyindeki 12 yetimhanede 9 binden fazla yetime bakan Türkiye, ülke içindeki 26 kamp ve yetimhanelerde ise, 10 bine yakın çocuğa bakıyor. (Sabah, 05.10.2018)

Çocuklara yönelik gerçekleştirilen diğer önemli destek, çocuk haklarını koruma ve geliştirmeye yönelik faaliyetleri kapsamaktadır. Her iki gazetede de çocuk haklarından söz ederken, çocukların kadınlarla birlikte ele alındığı haberler görülmektedir. Bu durum, savaş mağduru denilince akla ilk gelen grupların çocuklar ve kadınlar olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda hak ihlallerinin de en çok yaşandığı gruplardır. Çocukların, mülteci olarak değil, her şeyden önce bir çocuk olarak görülmesi gerektiği algısı burada ağır basmaktadır. Bu bağlamda, çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesi sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşların öncelikli hedeflerinden biri haline gelmektedir.

Türk ve mülteci çocukların dayanışmasını sağlamak için bir platform oluşturduklarını belirten Kavlak (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) Genel Koordinatörü), "Bir sivil toplum kuruluşu olarak mülteci çocuklarını kendi çocuklarımız gibi unutmadığımızı gösterdik. Çocuğun mültecisi olmadığını göstermek amacıyla 'çocuk çocuktur' diyerek bu etkinliğimizi organize ettik. Çocukları savunamıyorsa, savunulacak çok da bir şey yoktur, demek istiyoruz" ifadelerini kullandı. (Sabah, 28.04.2019).

Çocuk hakları için uluslararası kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen faaliyetler de haberlerde yer almaktadır. Çocukların temel ihtiyaçlarının giderilmesinde, çözüm üreten mekanizmalar sadece uluslararası kuruluşlar değildir. Aynı zamanda, istihdam sağlanan kadınların da çocuklarının sorumluluğunu üstlenen aktörler olarak yer aldığı görülmektedir. Çocuk haklarının korunması ve desteklenmesinde en önemli faaliyet alanlarından biri eğitimidir. UNICEF gibi uluslararası kuruluşlarca ya da devlet ve sivil toplum girişimleriyle ortaya konan çözümlerin yanında bireysel girişimler de çocukların eğitim hakkının savunulmasında önemli bir yer tutmaktadır. Sabah Gazetesi'nde yer alan "Yükselmek için hepimiz bir tuğla koyalım" başlıklı haberde (26.12.2018), bir öğretmenin girişimiyle 42 çocuğun sokaktan alınıp okula başladığı yönündeki içerik, çocukların topluma kazandırılmasında sadece kurumsal değil bireysel girişimlerin de önemli bir dönüştürücü güç olduğunu göstermektedir.

Çocuklara sağlanan destek ve koruma ile ilgili haberlerde, her iki gazetede de olumsuz bir söylem yer almamaktadır. Özellikle çocukların eğitimi için yapılan faaliyetler ve ihtiyaç sahibi çocuklara sağlanan sağlık yardımları söz konusu olduğunda her iki gazetede olumlu bir tutum sergilediği görülmektedir. Sadece Suriyeli değil bütün mülteci çocukların temel ihtiyaçlarının giderilmesi, çocuk haklarının tesisi açısından önem taşımaktadır. Çocuklara Türkçe eğitim verilmesi, okullaşma oranlarının artırılması gibi çocukların topluma uyumunu güçlendirecek faaliyetler, iki gazetede de olumlu bir dil kullanılarak ele alınmıştır. Suriyelilerin önemli bir kısmının geri dönemeyeceğine olan inanç, onların topluma en iyi şekilde uyum sağlayan aktörler haline dönüşmesi gerektiği düşüncesini beslemektedir. Bunun yolu da eğitimden geçmektedir. Sözcü Gazetesi'nde yer alan destek ve koruma temasındaki haberlerin önemli bir çoğunluğu, çocukların eğitim uyumlarını güçlendirici sosyal destek faaliyetlerinden oluşmaktadır. Haberlerde böyle bir çerçevelenmenin yer alması, Suriyeli çocukların Türkçeyi öğrenerek ve Türk eğitim sistemine dâhil olarak eğitim uyumlarının güçlendirilmesinin, gelecek zamanlarda topluma uyum sorunlarının önüne geçilmesinde önemli bir adım olarak görüldüğü şeklinde yorumlanabilir.

3.3. Tema 3-Trajedi

Analizi yapılan haberlerde, Sabah Gazetesi'nde (n=133) ve Sözcü Gazetesi'nde (n=37) en sık karşılaşılan temanın, trajedi olduğu görülmüştür. Trajedi teması başlığı altında dört kategori yer almaktadır: Trajik olaylar, savaş mağduriyeti, önyargı/damgalanma/dışlanma ve göç hikâyeleri. Bu kategoriler; ölüm, kaçırılma, yaralanma, kaza, kavga, hastalık, kayıp, cinayet, yangın, kurtarma, ihmal, mülteci kamplarındaki yaşanan dramlar, yerel halk tarafından üretilen önyargılar, göç sırasında yaşananlar, yol hikâyeleri gibi haberleri içermektedir. Her iki gazetede de trajedi teması başlığı altında en sık karşılaşılan kategori, ölüm, kaçırılma, yaralanma, kaza gibi trajik olaylara dair haber içeriklerini (n=87) kapsamaktadır. Trajedi teması altında en sık karşılaşılan ikinci kategori ise, savaş mağduriyeti kategorisidir (n=50). Ardından önyargı/damgalanma/dışlanma kategorisi (n=29) gelmektedir. En az karşılaşılan kategori ise, botla Avrupa'ya yolculuk deneyimlerinin de yer aldığı göç hikâyeleridir (n=12).

Suriyeliler, zorunlu ve kitlesel göç sürecinde yer alan göçmenlerdir. Zorunlu göç, ülkede var olan zorlayıcı koşulların etkisi altında istek dışı gerçekleşen göçtür. Kendi topraklarını bir zorunluluk karşısında hazırlıksız bir şekilde terk eden ve büyük çoğunluğu da yeterli sosyal, kültürel ve ekonomik sermayeye sahip olmayan bireyler, göç ettikleri ülkelerde sayısız sorunla karşılaşmaktadırlar. Özellikle, ekonomik olarak en dezavantajlı gruplardan biri olan sığınmacılar/mülteciler genellikle güvencesiz bir şekilde hayatlarını sürdürmektedirler. Bu konumlarıyla bağlantılı olarak da birçok trajik olayın öznesi/mağduru haline gelmektedirler. Zorunlu göç, çoğu birey için başlı başına trajik bir olay olmakla birlikte, bu durum

çocuklar açısından daha da trajik sonuçlar doğurmaktadır. Mültecilerin yaşadığı dramların haberleştirilmesinde, bu dramın mağdurları olarak çocuklar da bu tür haberlere konu olmaktadır. Mültecilerin yaşadıkları dram ve trajedilere dair haberler, kamuoyunda mültecilerin mağduriyetine dönük bir algı oluşturabilmektedir. Trajedi haberlerinin, okuyucuda yardım ve merhamet duygularını harekete geçirerek okuyucu ve mülteci arasında empati kurulmasını hedeflediğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte bu tür haberler, yaşadıkları koşulların olumsuzluğundan dolayı göçmenlerin daha iyi şartlarda yaşayabilecekleri başka bir yere gitmeleri gerektiğine dönük bir bakış açısını da ortaya çıkarabilir.

Ölüm, kaza ve yaralanma gibi haberlerin, haber değeri amacıyla da gazetelerde yer aldığı düşünülebilir. Gazetelerde yer alan trajik olaylara dair haberlerde, çocuklar genelde bir "kurban" olarak temsil edilmişlerdir. Çocuklar, kaza ve ölüme dair haberlerin büyük çoğunluğunda, haberin öznesi olmaktan çok, ailelerin yanında göç yolunda ya da olumsuz yaşam koşulları ve ölümleri üzerinden nesneleştirilerek haber olmuşlardır. Aşağıda bu haberlere dair bazı örnekler bulunmaktadır:

Mamak'ta semt pazarında kapağı açık bırakılan kanalizasyon kuyusuna düşen Suriyeli çocuk hayatını kaybetti. 6 yaşındaki Suriyeli Salih Alişeyyhüseyin'in Mamak'taki semt pazarında ailesiyle atık meyve ve sebzeleri toplarken kapağı açık bırakılan rögara düşerek ölmesi ile ilgili soruşturma başlattı. (Sabah, 10.07.2019)

İzmir'de Suriyeli ailenin kaldığı evde devrilen kömür sobası nedeniyle yangın çıktı. Bu sırada evde bulunan 2,5 yaşındaki Ahmet ve 9 yaşındaki Fadi isimli çocuklar, komşuları tarafından kurtarıldı. (Sabah, 1.02.2019)

Esenler'de cinnet geçiren Suriyeli bir baba, eşi ve iki çocuğuna tabancayla ateş ederek ağır yaraladı. Baba daha sonra 5.kattan atlayarak intihar etti. (Sözcü, 9.06.2019)

Sözcü ve Sabah Gazetesi'nde trajedi teması altında yer alan haberlerde ikinci en sık (n=50) görülen kategori ise, Suriyelilerin ve çocukların savaş sonucunda yaşadıkları mağduriyetlere dair haberlerdir. Çok küçük yaşta sayısız acıyla yüzleşmiş çocukların sorunlarını ortaya koyan bu haberler, gazetelerde en sık karşılaşılan haberler olmuştur. Bu haberlerde çocukların temsil biçiminin, Türk kamuoyunun sempatisini kazanmaya dönük olduğu düşünülebilir. Aşağıda bu haberlerden örnek doğrudan alıntılar görülmektedir:

Suriyeli Muhammed'in babası, savaşta bombalanan evlerinde hayatını kaybetmiş. Muhammed'in küçücük bedeni yanıklar içinde kalırken, bir gözünü kaybetmiş. Sağ kolu da ağır şekilde yaralanmış. Akrabaları tanınmaz hale gelen Muhammed'i de alıp, Türkiye'ye kaçmışlar. Şimdi Mersin'de yaşıyorlar. Ama ona yaşamak denilirse... AHBAP (İyilik hareketi) yetkililerinin iddiasına göre; akrabaları, savaş kurbanı miniğin yanarak ürkütücü bir görünüm alan yüzünü, geçim kaynağı olarak kullanıyor! Yüz nakli gereken Muhammed, Mersin sokaklarında dilendiriliyor! (Sözcü, 26.10.2018)

Kanayan Yaramız Suriyeli Çocuklar: Peki ya savaş mağduru sığınmacı çocuklar! Onların geleceği tümüyle belirsiz. Tek hedefleri, günü kurtarmak. Herkes onları Suriyeli diye tanıyor. Ama aslında onlar ne yazık ki Suriyesiz. (Sabah, 21.11.2018)

Trajedi teması altında üçüncü en sık karşılaşılan kategori ise, önyargı/damgalanma/dışlanma (n=29) kategorisidir. Bu kategorideki haberlerin önemli bir kısmı, Batı ülkelerinde göçmenlerin karşılaştıkları önyargı ve dışlanmalar sonucunda yaşadıkları mağduriyetleri konu almaktadır:

Avrupa'nın tarihsel hastalığının toplumsal alanda hızla yayılmaya başlaması. Bu dünya barışı açısından iyi değil. Yabancı düşmanlığı ve ırkçılığın tezahürlerini görüyoruz. Geçtiğimiz günlerde bir okulda Suriyeli öğrenci çocuğa ve kız kardeşine yönelik ırkçı bir saldırıyı gördük. Bizim görmediğimiz gazetelere ve sosyal medyaya yansımayan o kadar çok örneği var ki. İrkçılığın merkezi burasıdır. Buradan bütün dünyaya yayıldı. Bunu da unutmamak gerekir. (Sabah, 3.12.2018)

Ayrıca toplumda damgalanan çocukların sorunlarının aktarıldığı ve dışlayıcı tutumların eleştirildiği haber içeriklerine rastlanmaktadır. Yine bir vatandaşın "Çok üzüldüm ve çok ağladım. Parayı bulan Bilal beni telkin ve teselli etti, 'bu helal para' diye. Giderken de kendimi şöyle bir suçlu hissettim. Çünkü Suriyelilere karşı bir ön yargımız vardı. Onu Bilal yıktı ve herkesin bir olmadığını gösterdi" (Sabah, 1.06.2019) ifadeleri, Suriyeliler ile ilgili bazı önyargıların haksız ve yanlış olduğunu öne çıkaran bir dilde sunulmuştur. Sabah Gazetesi'nde önyargı, damgalanma, dışlanma kategorisinde yer alan "Hepimiz 'misafir' değil miyiz?" başlıklı köşe yazısında (12.09.2018) yazar, toplum tarafından dışlanan Suriyelilere ilişkin bilhassa kadınlar ve çocukların mağduriyetini vurgulayarak toplumsal kabulün vicdani boyutunu ortaya koymaktadır. Bu, aynı zamanda önyargı ve dışlanmanın eleştirisine dönüşmektedir:

"Yapmayın, etmeyin" dedim, "Suriyelileri hakir görmeyin. Allah kimseyi başkasının vicdanına muhtaç etmesin, kimseyi yerinden, yurdundan etmesin" diye inledim, Başkaları "Ne işleri var burada, gidip kendi

ülkelerinde savaşsalar ya" derken, ben 'vicdan' dedim, 'insaf' dedim. Dermanı olan savaşacak tabii. Ya olmayan onca kadın, çocuk ne yapacak? (Sabah, 12.09.2018)

Trajedî temasındaki en az sıklıkla (n=12) rastlanan kategori olan "göç hikâyeleri" üzerine yapılan haberlerde ise, Suriyeli ailelerin ve çocuklarının göç yolunda yaşadıkları olumsuzluklar gazete haberlerinin konusu olmuştur. Bu haberlere ait bazı örnekler aşağıda yer almaktadır:

Bodrum'da yine bir göçmen faciası yaşandı! Bodrum'un Gumbet sahili açıklarında 2 kişinin can verdiği tekne faciasında, karaya çıkarıldığında nefes alamadığı gözlenen 7 yaşlarındaki kız çocuğunu kucaklayıp var gücüyle koşarak 100 metre ilerideki ambulansa yetiştiren trafik polisi, sağlık ekiplerinin kalp masajını gözyaşlarıyla izledi. Çocuk, yoğun çabaya rağmen kurtarılamadı. (Sabah, 22.10.2018)

Trajedî teması altında yer alan haberler genel olarak, ölüm, kaza vb. olayların aktarımı, olayın çocuklar açısından olumsuz sonuçları, az sayıda bağlam bilgisinden oluşmakta ve nedensellik bağı kurulmamaktadır. Bu tema altında yer alan az sayıda haberde, çocukların dil bilmemeleri yüzünden zaman zaman karşılaştıkları akran zorbalığından bahsedilmiştir. Ancak genel olarak dışlanmaya dönük haberler, Suriyeli çocukların Batı ülkelerinde karşılaştıkları ayrımcılığa dairdir. Genel olarak trajedî temasıyla ilintili haberlerde, olayın aktarımı dışında, olayın taraflarının yorumlarına ve ardaan bilgisine pek yer verilmediği görülmüştür. Bu haberlerde, çocukların başına gelen "felaketler" çok fazla yoruma yer vermeden dramatik bir kurgu etrafında çerçeveselenmiştir. "Yardıma muhtaç Suriyeliler" imajını destekleyen trajedî, savaş, dışlanma ve göçün yarattığı sorunlara dair haberler, göçmen sorunlarının mağduriyet çerçevesine yerleştirilmesine örnektir. Ancak çocukların bu haberlerin merkezinde olmaktan ziyade, adeta dramatik bir kurgu içinde özne olmaktan çıkartılıp nesneleştirildikleri söylenebilir. Diğer bir deyişle, bu trajedîlerin önlenmesine dair yapılacaklardan uzak, yüzeysel bir yaklaşım söz konusudur.

3.4. Tema 4- Güvenlik Sorunları

Savaş ve militarist şiddetten kaçan Suriyeli göçmenlerin maruz kaldıkları sorunlara değinen haberler, bu tema altında değerlendirilmiştir. Bu haberlerde, çocukların göç sürecinde ve sonucunda yaşadıkları mağduriyetler yine haberin merkezine çocuklar konulmadan, masum çocukların yaşadıkları mağduriyetler olarak ifade edilmiştir. Güvenlik sorunları teması başlığı altında dört kategori bulunmaktadır: Rejim şiddeti, terör şiddeti, çocuk istismarı ve düzensiz göç. Her iki gazete için güvenlik sorunları teması altında en sık görülen kategori çocuk istismarıdır (n=31). Ardından düzensiz göç (n=14), terör şiddeti (n=9) ve rejim şiddeti (n=7) gelmektedir. Suriyeli göçmenlerin ülkelerindeki iç savaştan dolayı maruz kaldıkları rejim şiddeti, bunun yanında Suriye içinde konuşlanmış olan terör örgütlerinin (PKK/YPG gibi) sivil halka dönük şiddet eylemleri gazete haberlerinde yer alan önemli başlıklardan biri olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, göçmenlerin ülkelerindeki terör ve şiddetten kaçmak için göze aldıkları risklerin anlatıldığı haberler de düzensiz göç başlığı altında kodlanmıştır.

Çocuk istismarına ilişkin haberler, Suriyeli çocukların göç ettikten sonra karşılaştıkları zorluklara odaklanmaktadır. Bu anlamda, çocuk istismarı haberleri genelde çocuklara dilencilik yaptırılması, çocuk sömürüsü ve taciz olaylarını kapsamaktadır. Suriyeli çocukların cinsel istismar ve tacizinin, Sözcü Gazetesi'nde bir güvenlik sorunu ve denetimsizliğe yönelik bir eleştiri olarak çerçeveslendiği görülmektedir.

15-18 yaş arasındaki her 100 Suriyeli kadından 15'i evlidir. 13-14 yaşında gebelik ve çok eşlilik yaygındır. Kadınlar mağdur olmasının gerekçesi ile Türkiye'ye çok eşli halde gelenlerin evlilikleri, geçerli sayılmıştır. 13 yaşındaki bir çocukla imam nikâhıyla evlenerek cinsel istismar suçu işleyen bir Suriyeli de yasalari bilmediği gerekçesi ile beraat etmiştir. (Sözcü, 16.03.2019)

İstanbul Küçükçekmece'deki Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde görevli Sosyal Hizmetler Uzmanı İclal Nergiz'in ihbarı ile ortaya çıkan skandalda, 18 yaşın altındaki 39'u Suriyeli 115 çocuğun hamile olduğu ve emniyetin ya da savcılığın bilgilendirilmediği ortaya çıkmıştı. (Sözcü, 21.11.2018)

Güvenlik sorunları teması altında ikinci en sık görülen kategori düzensiz göçtür. Düzensiz göçe dair haberlere Sabah Gazetesi'nde daha fazla oranda rastlanmıştır. Bu haberlerde genelde yasal olmayan yollarla Türkiye'ye girmeye ya da Avrupa'ya gitmeye çalışan Suriyeli göçmenler haberleştirilmiştir. Yine Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları mağduriyetler haberlerde yer alırken, Türk güvenlik güçleri, düzensiz göçmenleri kurtarıcı olarak çerçeveselenmiştir.

Denizköy önlerinde tespit edilen lastik botta da 38 göçmen yakalandı. Adana'da ise polis ekipleri, bir depoda zorla tutulduğu ileri sürülen aralarında kadın ve çocukların da olduğu 60 kişilik Suriyeli düzensiz göçmen grubunu kurtardı. (Sabah, 2.10.2018)

Hatay'da, Suriye sınırından Türkiye'ye kaçak yollarla girdikten sonra ortada kalan 15 yaşındaki Suriyeli çocuk Mustafa Huma'ya Türk Silahlı Kuvvetleri sahip çıktı. (Sabah, 20.09.2018)

Türkiye'nin terörle mücadelesinde Suriye'deki terör örgütleriyle mücadele de önemli bir yer tutmaktadır. Bu terör örgütlerinin neden olduğu çocuk ölümlerinin Sabah Gazetesi'ne yansımalarının bu terör örgütlerine karşı yürütülen mücadeleyi yansıttığı söylenebilir. Aynı şekilde Suriye halkına dönük rejim şiddetinin de Sabah Gazetesi'nde olumsuz bir dilde aktarıldığı görülmektedir.

Terör örgütü YPG/PKK üyelerince Reyhanlı ilçesi, Gültepe Mahallesi'ne gerçekleştirilen roket saldırısına uykuda yakalanan 17 yaşındaki lise öğrencisi Fatma Avlar hayatını kaybetti. Ağabeyi Bilgey Avlar yaralandı. (Sabah, 15.12.2018)

Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR), yayımladığı raporda Beşar Esad rejiminin ülkenin farklı bölgelerindeki sivil yerleşimlere geçen ay düzenlediği saldırılarda 528 defa varil bombası kullandığını açıkladı. Rejimin, muhaliflerin kontrolündeki sivil yerleşimlere temmuzda düzenlediği varil bombası saldırılarına ilişkin yayımlanan raporda saldırılarda 5'i çocuk, 2'si kadın toplam 9 sivilin hayatını kaybettiği kaydedildi. (Sabah, 8.8.2018)

Güvenlik teması altında kodlanan haberlerde, Suriye rejimi ve terör örgütleri (PKK/YPG gibi), sorunun kaynağı olarak çerçevelenmiştir. Şiddetin kurbanı olarak da Suriyeli çocuklardan bahsedilerek sorunlar, mağduriyet çerçevesine yerleştirilmiştir. Bu haberlerde, göçmenlerin yaşadıkları sorunların arka planına dair kısmen bilgi sunulmuş, çocuklar yine mağduriyet çerçevesinde yardıma muhtaç bir grup olarak temsil edilmişlerdir. Düzensiz göç de bu terör şiddetinin bir sonucu olarak tartışılmıştır. Çocuk istismarı olarak değerlendirilebilecek çocuk işçiliği, erken evlilikler gibi uluslararası çocuk hakları perspektifinden de çocukların güvenliklerine ve iyilik hallerine her açıdan tehdit oluşturduğu kabul edilen sorunlar da gazetelerde haberleştirilmiştir. Bu haberlerin, Türkiye kamuoyundaki tartışmaları, göçmenlerin mağduriyetleri üzerinden yönlendirmeye çalıştığını söylemek mümkündür. Güvenlik sorunları teması, trajedi teması ile birlikte gazete haberlerindeki mağduriyet çerçevesini temsil etmektedirler.

3.5. Tema 5- Göçmen Politikaları

Temalar içinde her iki gazetenin konumlanışı arasındaki farklılığın en açık gözlemlendiği tema göçmen politikalarıdır. Göçmen politikaları teması; Türkiye politikasına eleştiri, Türkiye politikasına övgü, Batı politikasına eleştiri ve geri dönüş kategorilerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda, vatandaşlık tartışmaları, Türkiye'nin insani temelli politikasına övgüler, Batı ülkelerindeki ayrımcılık, ırkçılık, Suriyelilerin kalıcılığına/geçiciliğine ilişkin haberler yer almaktadır. Bu temada, Türkiye politikasına eleştiri (n=21) ve Batı politikasına eleştiri (n=23) en çok yer alan kategorilerdir. Söz konusu kategorilerde gazetelerin politik çerçeveleme farklılığı dikkat çekmektedir. Türkiye politikasına eleştiri içerikli haberlerin tamamı Sözcü Gazetesi'nde (n=21) yer alırken, Batı politikasına eleştiri ise, Sabah Gazetesi'nde (n=20) yoğunlaşmıştır. Ardından, Türkiye politikasına övgü (n=12) ve geri dönüş (n=7) kategorileri yer almaktadır. Türkiye politikasına övgü kategorisinde de gazeteler bakımından anlamlı bir farklılık bulunmakta ve bu kategorideki haberlerin tamamına yakını Sabah Gazetesi'nde (n=11) yer almaktadır.

Türkiye'deki Suriyelilere bakış açısında var olan kamplaşmanın gazetelere de yansıdığı görülmektedir. Bu kamplaşmanın bir tarafında, Suriyelilerin uyum meseleleri bağlamında bir sorun olarak inşa edildiği bir yaklaşım söz konusudur. Erdoğan'ın (2020:55) Suriyeliler Barometresi 2019 araştırmasına göre Türklerin, Suriyelileri, "Bize ileride çok sorun açacak tehlikeli insanlar" olarak tanımladıkları görülmüştür. Suriyeliler, kültürel açıdan farklı ve ekonomik olarak da yük olarak görülmektedirler. Türklerin Suriyelilere yaklaşımında bir "sosyal mesafe" bulunmaktadır (Erdoğan, 2020:57). Suriyeliler, medyada yer alan tartışmalarda topluma uyum sağlayamamalarının yanında aynı zamanda bir güvenlik sorunu ve demografik yapıyı bozucu bir tehdit olarak görülmektedirler. Kamplaşmanın diğer tarafında ise, sorun temelli bir yaklaşımdan ziyade, Suriyelilerin ekonomik katkılarına ilişkin tartışmalar vardır (Koyuncu, 2016; ORSAM ve TESEV, 2015; İçduygu, 2016). Aynı zamanda, bu bakış açısında Suriyeliler, güvenlik sorunundan ziyade, temelde insani kriterler etrafında ele alınması gereken bir topluluktur. Çünkü bu insanlar zorunlu bir göç sonucu Türkiye'ye gelmişlerdir. Bu durum da savaş mağduru olmaları algısını güçlendirmektedir.

Türkiye'nin göçmen politikasına eleştiride, çocukları doğrudan hedef alan haberlerden ziyade çoğunlukla göçmen politikalarının sonucu ortaya çıkan sorunlar bağlamında çocukların haber yapıldığı görülmektedir. Bunlar arasında; "Türkiye'de her gün 300 Suriyeli çocuk dünyaya geliyor" (Sözcü, 29.07.2019), "Türkiye'deki Suriyeli gerçeği" (Sözcü, 24.07.2019) gibi demografik tartışmalar, "3 buçuk milyon Suriyeli'den şimdiye kadar 79 bin 820'si Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edildi. Bu rakama çocuklar da dâhil" (Sözcü, 26.01.2019) şeklindeki vatandaşlık tartışmaları ve "1 milyon 696 bin Suriyeli'ye her ay 225 milyon lira harçlık veriyoruz." (Sözcü, 28.06.2019) şeklindeki ekonomik yardımlara yönelik eleştiriler, çocuk işçiliği, çocuk evlilikleri gibi sorunlar, uygulanan göçmen politikalarının bir sonucu olarak haberlere yansımaktadır. Aşağıdaki gazete haberlerinden doğrudan alıntılar, politikalara dönük eleştirileri yansıtmaktadır:

Türkiye'nin göçmenler için 40 milyar dolara yakın bir para harcandığı söyleniyor bu para ile yeniden bir Halep yaratılabirdi ve Türkiye'deki gariban duruma düşmüş eğitimden uzak kalmış, sağlık hizmetlerinden

yararlanamayan, insanların terk ettiği gecekondu ve kalorifer dairelerinde yaşayan, çocuk yaşta evlendirilen, ikinci eş olmaya ikna edilen, sokaklarda dilendirilen bir Suriyeli göçmen dramı ile karşılaşmazdık. (Sözcü, 1.05.2019)

İstanbul Büyükçekmece’de bir hastanede Suriyeli 14-15 yaşında 150 Çocuğun doğum yaptığını hatırlatan Açıkel (CHP Genel Başkan Yardımcısı), “Bu konuda istatistikler bile yurttaşlardan gizleniyor. Biz Türkiye’de çocuk evliliklerini bitirmeye çalışıyorduk AKP’nin yanlış Suriye ve göçmen politikası yüzünden çocuk evlilikleri çoğaldı. Kayıt dışı istihdamı, çocuk istihdamını azaltmaya, sifıra çekmeye çalışıyorduk, OECD standartlarına ulaşmaya çalışıyorduk bunu hortlattı [...]” diye konuştu. (Sözcü, 1.05.2019)

Gazete haberlerinde, çocukların göreceli olarak olumlu bir çerçevede ele alındığı diğer temalarla karşılaştırıldığında, sonuçları itibarıyla çocukları da ilgilendiren göçmen politikalarının daha eleştirel bir dilde haberlerde yer aldığı tespit edilmiştir. Çocuklar toplumsal vicdanın duyarlı olduğu bir göçmen kesimidir. Açıkça çocuklara yöneltilmeyen eleştiriler göçmen politikalarını hedef alarak toplum nezdinde de meşruluk kazanabilmektedir.

Haberlerde yer alan Batı politikasına eleştiri, Batı ülkelerinin uyguladığı politikaların insani olmayan yönlerine vurgu yapmaktadır. Çoğunluğu Sabah Gazetesi’nde yer alan Batı politikasına eleştiri içerikli haberlerde, Batı’nın yaşanan dram karşısındaki sessizliğinden, toplumda gittikçe artan ırkçılığın çocuklara yansımından söz edilmekte ve medya da bu politik söylemin tamamlayıcısı olarak yer almaktadır. “Batı, annelerin feryadını duymadı” (Sabah, 28.06.2019), “Çekya vicdansız olduğunu gösterdi” (Sabah, 17.09.2018), “Meksika ABD sınırındaki dram Aylan bebeği hatırlattı” (Sabah, 26.06.2019), “İngiltere’de mülteci Cemal’e ırkçı saldırıda takipsizlik kararı” (Sabah, 31.03.2019), “Annesi de ırkçı çıktı” (Sabah, 3.12.2018), “İngiltere’de mülteci çocuğun kız kardeşi de saldırıya uğramış” (Sabah, 29.11.2018), “İngiliz medyası ırkçıların ekmeğine yağ sürüyor”(Sabah, 29.11.2018) türü haberlerde bir yandan politika düzeyinde Batı eleştirisi söz konusuken, diğer yandan halkın ve medyanın bu politikaları destekleyen nitelikteki tutum ve davranışları da eleştirilmektedir. Sözcü Gazetesi’nde yer alan Batı politikasına eleştiri içerikli haberde ise, Türkiye’nin uyguladığı politikaya dolaylı bir gönderme bulunmaktadır. Buna göre Türkiye’nin politikası, Batı ülkelerini yaşanan insani dramı ortadan kaldırmak için sorumluluk alma zorunluluğundan kurtarmaktadır:

Bakalım, Halime’nin çöpteki sessiz feryadı, göç sorununu görmezden gelen, bizim gibi ülkelere havale eden dünyanın dikkatini çekip, gelişmiş, zengin ülkelere hamle yaptırmaya yetecek mi? (Sözcü, 26.09.2018)

Sabah Gazetesi’nde yer alan Türkiye’nin göçmen politikasına övgü niteliğindeki haberlerde Türkiye’nin, “masum sivillerin hayatını kurtaran”, Suriyeli çocukların kendi ülkelerinde yaşamlarını sürdürebilecekleri bir ortamın tesisinde önemli bir rol oynayan ve aynı zamanda çocukların eğitimine yönelik olumlu adımlar atan bir ülke olarak yer aldığı görülmektedir.

Köşe yazılarında gazetelerin sahip olduğu ideolojik farklılıklar göçmen politikalarına yönelik yaklaşımlarda oldukça belirgindir. Farklı kampta yer alan her iki gazetede köşe yazılarına bakıldığında, Sabah Gazetesi’nde Batı medyası eleştirisi ve Türkiye politikasına övgü öne çıkarken, Sözcü Gazetesi’nde Türkiye politikasına eleştiri öne çıkmaktadır. Sözcü Gazetesi’nde yer alan köşe yazılarının yarısından fazlası göçmen politikalarına ilişkin yazılardır. Bu yazıların ise neredeyse tamamı Türkiye’nin politikasını eleştiren niteliktedir. Köşe yazılarında, gazetenin politik tutumunun haberlere kıyasla daha açık gözlenebilir olduğunu söylemek mümkündür. Sözcü Gazetesi’ndeki köşe yazıları, Türkiye politikasını, vatandaşlığa geçme, beka sorunu, eğitimde pozitif ayrımcılık tanınması gibi konularda eleştirmektedir. Köşe yazısında Suriyeli çocuklar Türkiye’nin geleceği için bir tehdit olarak çerçevelenmektedir:

Halen Türkiye’de yaşayan bu Suriyelilerin yüzde 60’ı 18 yaşından küçük. Bu demektir ki başımıza açtığımız bela önümüzdeki yıllarda, çocuklar büyüyünce daha da yoğunlaşacak. (Sözcü, 27.01.2019)

Asker çocuklarına tanınmayan, sadece şehit çocuklarına tanınan eğitim ayrıcalığı, Suriyelilere verildi. (Sözcü, 19.12.2018)

Göçmen politikalarıyla ilgili haberlerde, Suriyeli çocukların sıklıkla haberin öznesi değil nesnesi olarak ele alındığı görülmektedir. Sözcü Gazetesi’nde dış politikanın, Sabah Gazetesi’nde ise Batı ülkelerinin göç politikalarının çocuklar üzerinden tartışıldığı görülmektedir. Gerek Türkiye’nin gerekse Batı ülkelerinin politikalarının eleştirildiği bir araca dönüşen çocuklar, haberlerde vatandaşlık, kültür, eğitim, demografik yapı gibi sorunlar bağlamında çerçevelenmektedir. Böylece çocukların, haberlerde ülke politikalarını eleştiri unsuru olarak yer aldığı görülmektedir.

Belli gruplar tarafından paylaşılan, toplumsal belleğin temeli olan ideolojiler, inançların temel sistemleridir (Van Dijk, 2003:24). Diğer bir ifadeyle ideolojiler, aynı grubun üyelerinin belli bir durum ve olay karşısında, ortak ve tutarlı inançlar ve değerler üretmesinde temel bir işlev görür. Göç olgusu da bunlardan biridir. Göçmenlere ilişkin üretilen önyargı ve ırkçı tutumlar, “Ötekilerin olumsuz özellikleri hakkındaki bazı temel inançlar tarafından yapılandırılabilir” (Van Dijk, 2003:24). İdeolojiler, aynı zamanda ortak değerleri paylaşan grup üyelerinin, yeni olaylar karşısında yeni toplumsal düşüncelerin

edinilmesine ve yayılmasına da olanak sağlar (Van Dijk, 2003:25). Söylem ve güç arasında bir ilişki bulunmaktadır. Medyanın kendisi de bir güç kaynağıdır ve söylemi kontrol eden güç sahibi grupların, başkalarının zihin ve eylemlerini de etkileme gücü vardır (Van Dijk, 2001:355). Dolayısıyla söylemi kontrol etmek ve zihinleri yönlendirmek, hegemonyanın yeniden üretildiği bir güce karşılık gelir (Van Dijk, 2001:357). İdeolojik olarak anlamlandırabileceğimiz haberler, içinde üretildiği toplumsal yapıda, aynı zamanda toplumsal söylemi de barındırır. Söylemsel olarak Öteki'nin inşası, göçmenleri "Onlar" olarak dış grup üyesi şeklinde tanımlayarak, bireysel bir vurgulama yapmaksızın, genellenmiş ifadeler kullanılması yoluyla gerçekleşir (Van Dijk, 2003:65). Göçmen politikalarına yönelik haberlerde de Suriyelilerin, homojenleştirilerek "Biz" ve "Onlar" arasındaki farklılık temelinde ele alındığı görülmektedir. "Biz"den olmayana ilişkin temsiller, tutumlar aracılığıyla söylemlere aktarılır. Genellikle ideolojik söylemler, göç karşıtı olsun ya da olmasın, göçün, ülke için bir yük, kültür için bir tehdit olduğunu vurgulayan ya da eşitlik, hoşgörü, kardeşlik gibi genel insani değerlere dayalı, savunulmaya gerek duyulmayan geleneksel temaları barındırırlar (Van Dijk, 2003:67). Her iki gazetede de bu yaklaşımı görmek mümkündür. Göç karşıtı bir ideolojik konumlanışta, en temel söylemler; "ekonomik yük", "kültürel tehdit" iken, diğer kampta, temel söylemler; "kardeşlik", "mazlum ve mağdura el uzatma" olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Medyada yer alan haberlerin ele aldıkları sosyal sorunları çerçeveleme şekilleri, soruna bakış açısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bunun en anlamlı örneklerinden birisi, Suriye'de yaşanan iç savaş sonucu ülkeyi terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin yaşadıkları insani dramın, kıyıya vurmuş cansız bir çocuk bedeninin medyada yer almasıyla birlikte Türkiye ve dünya medyasının gündemine oturmasıdır. 2015 yılında, üç yaşındaki Suriyeli Aylan Kurdi'nin ailesiyle Türkiye'den Avrupa'ya kaçmak isterken teknelerinin batması sonucunda, kıyıya vuran cansız bedeninin medyaya yansımalarının ardından Suriyeli mülteci sorununa uluslararası bağlamda farklı bir açıdan bakılmaya başlanmıştır. Diğer bir ifadeyle, mültecilerin yaşadıkları dram daha görünür hale gelerek, mülteci akımı ile karşılaşan ülkeler açısından bir güvenlik meselesi olarak ele alınmasının ötesinde, sorunun insani boyutu ön plana çıkmıştır. Suriyelilere dair medyada yer alan haberler, halkın algılarının ve düşüncelerinin şekillenmesine etki etmektedir. Suriyeli çocukların medyadaki temsilinin anlaşılması, Türk toplumunun Suriyelilere ilişkin yaklaşımına etkisi bakımından önemlidir.

Bu araştırma kapsamında, Türkiye'de Suriyeli çocuklara dair yapılan haberler, birbirine zıt görüşlü iki gazetenin haberleri analiz edilerek incelenmiştir. Ele alınan iki gazeteyi Suriyeli çocuklara dair haber sayıları açısından karşılaştırdığımızda, Sabah Gazetesi'nde 294 ve Sözcü Gazetesi'nde ise 94 habere ulaşılmıştır. Sabah Gazetesi'nde Suriyeli çocuklara dair daha fazla haberin yer alması, bu sorunlara kamuoyunun dikkatini çekme ve mevcut yönetimin uyguladığı politikaları destekleme yönünde bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Sözcü Gazetesi'nde yer alan haberlerde ise, yürütülen politikalara eleştiri söz konusudur. Gazete haberlerinin beş tema etrafında kodlanması sonucunda, temaların haberlerde görülme sıklığı toplamda 466'dır. Haberlerin içerisinde en sık karşılaşılan ilk üç tema sırasıyla; trajedi (n=170, %36), uyum ve toplumsal kabul (n=94, %20) ve destek ve koruma (n=80, %17) olmuştur. Sabah Gazetesi'nde sıklıkla yer alan ilk üç tema ise sırasıyla şunlardır: Trajedi (n=133, %38), uyum ve toplumsal kabul (n=78, %22) ve destek ve koruma (n=65, %19). Sözcü Gazetesi'nde ise en sık karşılaşılan ilk üç tema sırasıyla; trajedi (n=37, %32), göçmen politikaları (n=27, %23) ve güvenlik sorunları (n=21, %18) olmuştur. Trajedi ve destek ve korumaya dair haberlerin yüzdelik oranı Sabah ve Sözcü Gazetesi'nde birbirine yakın olmakla birlikte uyum ve toplumsal kabul temasında Sabah Gazetesi'nde daha fazla sayıda haberin (Sabah n=78, Sözcü n=16) yer alması dikkat çekicidir. Bunun da yine Sabah Gazetesi'nin Suriyelilerin toplumsal uyum ve kabulünün gerçekleşmesi yönünde yürütülen politikaları destekleyici tutumuyla bağlantılı olduğu düşünülebilir. Her iki gazetede de incelenen haberlerde eğitim sorunları, buna yönelik üretilen çözümler, eğitim hakkı ve trajedi haberleri en sık rastlanan haber içerikleri olmuştur.

Suriyeli çocuklara dair haberler, beş tema ve on dokuz kategori etrafında kodlandıktan sonra, bu haber içeriklerine hâkim dört temel çerçeve tespit edilmiştir: Çözüm çerçevesi, yardım ve güçlendirme çerçevesi, mağduriyet çerçevesi ve politika çerçevesi. Gazetelerin haberleri aktarmada ağırlıklı olarak hangi çerçeveleri kullandıkları, Suriyeli çocuklara ilişkin hangi noktaları vurguladıklarını ortaya çıkarmıştır. Çerçeveleri haberlerde yer alma sıklığına göre değil ancak bir sorunu ele almada kullanılabilecek mantıksal bir dizgede sıralarsak ilk olarak, Suriye iç savaşı sonrası Türkiye'ye yönelik yoğun göçmen akımı ile birlikte uygulanan politikalara ilişkin tartışmaları kapsayan politika çerçevesinden söz edebiliriz. İkinci sırada, bu göçmenlerin savaş sonucu, göç yolunda ve sonrasında karşılaştıkları trajik olayları ortaya koyan mağduriyet çerçevesi gelmektedir. Üçüncü sırada ise, Suriyelilere yapılan sağlık, sosyal ve ekonomik yardım ve destekleri kapsayan yardım ve güçlendirme çerçevesi yer almaktadır. Dördüncü olarak ise, Suriyeli çocukların sosyokültürel uyumunu eğitim aracılığıyla sağlamaya odaklanan çözüm çerçevesinden söz edilebilir. Gazetelerdeki çerçevelemeyi, temel farklılıkları açısından ifade etmek gerekirse, politika çerçevesinde Sabah Gazetesi'nde Batı politikalarının ırkçı, ayrımcı ve dışlayıcı karakteri sunulurken, Sözcü Gazetesi'nde Türkiye'nin politikaları, ekonomik ve toplumsal sonuçları bakımından eleştirilmiştir. Mağduriyet çerçevesinde, her iki gazetede de çocukların masumiyeti ve ahlaki, toplumsal değer yargıları temelinde mazlumun yanında olma, olumlu biçimde yansıtılırken, Sabah Gazetesi'nde ayrıca Batı ülkelerinde Suriyeli

çocuklara yönelik damgalayıcı, dışlayıcı tutumlar eleştirilmiştir. Yardım ve güçlendirme çerçevesinde, bilhassa eğitim alanında yapılan yardım ve destekler her iki gazetede de olumlanırken, Sabah Gazetesi'nde ayrıca devlet kurumları tarafından sağlanan desteklere de yer verilmiştir. Çözüm çerçevesinde ise, her iki gazetede de eğitim, temel bir hak olarak, çocukların okul ortamında ve toplumsal hayatta dışlanmasıyla mücadelede en etkili işlevsel araç olarak sunulmuş ve çocukların sosyokültürel uyumunun anahtarı olarak yansıtılmıştır. Ancak Sözcü Gazetesi'nde aynı zamanda kültürel temelli uyum sorunlarının varlığı da vurgulanmıştır.

Medyada Suriyeliler'den, sıklıkla "sorun" olarak bahsedilmesine rağmen Suriyeli çocuklar söz konusu olduğunda, göçmenlerin yaşadıkları mağduriyetlerin gerçekliğine dair kamuoyunu ikna etmeye dönük bir çerçeveden söz etmek mümkündür. Suriyeliler denildiğinde akla ilk olarak gelen dezavantajlı gruplardan biri savaş mağduru çocuklardır. Çocuklar, Suriyeli sorununun medyada çocuk hakları ve insan hakları temelinde tartışılmasına yol açan farklı konular etrafında gündeme gelmektedir. Bu konular, yetişkin Suriyelileri ilgilendiren sorunlardan farklı bir niteliktedir. Bu farklı temalar, eğitim hakkı, çocuk işçiliği, dilencilik, istismar ve insan ticareti gibi başlıkları içermektedir. Suriyeli çocuklara dair haberlerde çocuklar, genel olarak göç sürecinin masum kurbanları olarak temsil edilmektedirler. Dolayısıyla Suriyeli çocukların yaşadıkları sorunların insani bir düzlemde ele alınarak mağduriyet çerçevesine yerleştirildiğini söylemek mümkündür.

Gazetelerde çocukların, "mağdur" ve "kurban" olarak yer aldıkları haberlerin teması çoğunlukla trajedidir. Çocuklar özellikle kaza, suç, şiddet mağduru olarak temsil edilmiştir. Bu bulgu daha önce yapılmış araştırmalarla da benzerlik göstermektedir (Gencel Bek, 2011; Kuş vd., 2016; Yıldız, 2018). Haberlerde çocuklar, ülkelerinde yaşanan iç savaşın mağdurları olarak aynı zamanda yardım edilmesi gereken bir kesimi oluşturmaktadır. Haber çerçevelerinin üretimi kültürden bağımsız değildir. Bu bağlamda, Türk toplumu da çocuklara yardım elini uzatan, vicdanlı olma özellikleriyle vurgulanmıştır. Çocuklara yardım ve destek verilmesi gereken en önemli alan olarak eğitim haberlere yansımıştır. Nitekim Suriyeli çocukların en önemli sorunlarından biri eğitimidir. Her iki gazetenin haberlerinde benzer şekilde, mağdur çocukların eğitimi çözüm çerçevesinde ele alınmıştır. Bu anlamda, her iki gazetede de çocukların topluma uyumu için çözüm önerisi olarak eğitimin sunulduğunu ifade etmek mümkündür. Yaşanan insani krizin görünürlüğünün artmasıyla birlikte, Suriyeli çocukların mağduriyetinin giderilmesine yönelik çözümler, özellikle de eğitim alanında atılan adımlar önem kazanmıştır. Bunun paralelinde gazetelerde yer alan haberlerde, çocukların eğitim yoluyla topluma uyumlarının sağlanması konusuna odaklanılmıştır. Bu bağlamda, çocukların temel bir insan hakkı olan eğitim sürecine dâhil olabilmeleri, bu sayede sosyal uyum konusunda da başarılı olabilmeleri için yapılan etkinliklerin, projelerin, atılan adımların haberlerde sıklıkla yer aldığı görülmektedir. Ancak bu haberlerde Suriyeli çocukların eğitime erişimindeki engeller ve nedenlerine ilişkin yorumların eksikliği dikkat çekmektedir.

Suriyeli çocuklara dair haberlerde, genel olarak mültecilerle ilgili olan haberlerden farklı olarak yerleşik toplum tarafından üretilen önyargıların önemli ölçüde azaldığı gözlenmiştir. Çocukların uyum sürecinin en etkili aktörleri olduğu, haberlerin alt metninde yer almaktadır. Bilhassa Sabah Gazetesi'nde eğitimin, çocukların topluma sosyokültürel açıdan uyum sağlamasında temel bir çerçeve olarak yer aldığı görülmüştür. Haberlerde yer alan Suriyeli çocuk temsillerinde, çocuklara dönük ayrımcılığın ve önyargının azaltılmasında eğitim şemsiyesi altında yürütülen faaliyetlerle, farklı kültürden gelen çocukların birbirlerini çok daha kolay kabul etme ve birbirlerinin kültürlerinden etkilenmelerine vurgu yapılmaktadır. Burada eğitimin birleştirici işlevi görünür olmaktadır. Haberlerde sıklıkla, okul ortamında düzenlenen sosyal ve kültürel faaliyetlerin etkileşimsel yönü ve iletişime katkısı vurgulanmaktadır. Bu anlamda çocuklar, eğitim sistemi aracılığıyla birbirleriyle etkileşim halinde olduklarında, toplumda yabancılara yönelik ayrıştırıcı tutumun değiştirilmesinde belki de en etkili aktörlerinden biri haline gelmektedir.

Ulusal medyada farklı konumlanmaları temsil eden Sabah ve Sözcü Gazetesi'nde göçmenlere dair haberlerde, Suriyeli çocukların daha çok haberin öznesi olmaktan ziyade aileleriyle birlikte haberlerde konumlandırıldığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle, çocuklar, birey/aktör olarak haberlerde yeterince görünür değildir. Genel olarak Suriyeli çocuklar gazete haberlerinde, özellikle trajedi ve dram haberleri bağlamında yardım edilmesi gereken masum mağdurlar olarak temsil edilmişlerdir. Gazete haberlerinin söylemlerini ele aldığımızda, her iki gazetede de Suriyeli çocuklar uyum ve çatışma gibi siyah-beyaz gibi bir karşıtlıktan ziyade, karşıt duyguların birlikte yer aldığı bir şekilde temsil edilmiştir. Bu ikiliğin temelinde, Türk kültüründe düşküne yardım etmenin temel ahlaki bir değer yargısı olarak kabul edilmesinin yanında; Suriyeli çocuklara ve genel olarak Suriyeli göçmenlere dair yaklaşımda göçmenlerin ülke ekonomisine, sosyal ve idari yapıya getirdiği yükler açısından bir sorun olarak görülmesi bulunmaktadır. Bu ekonomik yük, ihtiyaç durumunda olana yardım etme yönündeki ahlaki değer yargıları ile bunun ekonomik olarak maliyeti arasında yaşanan çelişkili duyguları gündeme getirmektedir. Ayrıca çocuklar söz konusu olduğunda eğitim gibi temel bir haktan yararlanmaları ve eğitim uyumlarının güçlendirilmesi farklı kampta yer alan her iki gazetede de olumlu olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle, Türkiye'de geçici koruma kapsamında yaşayan Suriyeli çocukların eğitime dair bütünlüklü bir eğitim politikasına duyulan ihtiyaç, bu araştırmanın düşündükleri bağlamında vurgulanabilir. Haberlerde Batı ülkelerinin Suriyeli çocukların gelecek inşasında yeterli sorumluluğu üstlenmediği bir politika eleştirisi olarak yer almaktaysa da, asıl vurgulanması gereken eğitim sorunlarının çözülmesinde uluslararası desteğin gerekliliğidir. Eğitim, çocukların sadece yaşadıkları topluma uyum

sağlaması açısından değil, aynı zamanda evrensel düzeyde çağın gereklerine uygun yeterlilikleri edinmesi bakımından da önemlidir.

Çalışma, sınırlı sayıda gazete ve zaman periyodu ile kısıtlandığından, sadece ulusal medyada yer alan iki gazetenin haberlerinin analizinden yola çıkılarak Türkiye’de yaşayan Suriyeli çocuklara dair bütüncül bir resim elde etmenin mümkün olmayacağı ortadadır. Ancak dikkat çeken bir nokta olarak, her iki gazetede haberlerde çocukların bağımsız bireyler ve özne olarak ele alınmadıkları ve gazete başlıklarında da doğrudan haber yapılmadıkları görülmüştür. Bu durumun, Suriyeli çocukları görünmez kıldığını söylemek mümkündür. Suriyeli çocukların sorunlarının önümüzdeki yıllarda daha da artacağı düşünülürse, medyanın ve halkın gündeminde bu sorunların tartışılmaya başlanması bir gerekliliktir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, Suriyeli çocukların özne olarak tanınması, başta eğitim olmak üzere toplumdaki sorunlarının gündeme getirilmesi ve geleceğe dönük politikaların oluşturulmasına dikkat çekme açısından önem taşımaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarla dezavantajlı gruplar olarak göçmen çocukların farklı araştırmalarla ele alınması gereklidir. Ayrıca, haberlerde genel bir kategori olarak çocukların haberleştirilmesinin ötesinde, özellikle kız çocuklarının sorunları ve bu sorunların çözümüne dönük politikaların vurgulanması da büyük önem arz etmektedir.

Göçmenlerin medyada temsili ulusal ve uluslararası politik alanda ortaya çıkan gelişmelerden bağımsız değildir. Medyanın politik işlevi düşünüldüğünde, Türkiye ve Batı ülkelerinin yaşanan insani kriz karşısında konumlanışının haberlerde yansıtılma biçimlerinde önemli bir farklılık gözükmesi anlamlıdır. Göçmen çocuklar, buldukları ülkelerde kalıcı olmaları durumunda çift kimlikli olarak nitelendirilebilecek bir gruba oluşturduğundan düzenli aralıklarla medyada temsil edilme biçimlerinin anlaşılması ulusal göçmen politikalarının ve bu politikalara yönelik eleştirilerin yorumlanmasında önemli bir veri sağlayacaktır. Göçmenlerin bölgesel yoğunluğunun homojen olmadığı düşünüldüğünde, yerel ve bölgesel gazetelerin de araştırma alanına dâhil edilerek ulusal çerçeveye ek bir okuma sağlanması yerel dinamiklerin anlaşılması bakımından değerli bir katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır. Haberlerdeki çerçevelerin, sorunun belli yönlerini ortaya çıkarma özelliğiyle gerçekliğin toplumsal inşasında önemli bir güce sahip olduğu düşünüldüğünde, Suriyeli çocukları araçsallaştırmak ve nesneleştirmek yerine eğitim hakkının temel bir çözüm çerçevesi olarak sunulması konunun evrensel boyutunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Toplumsal sorunların anlaşılmasında ve çözümünde makro düzeyde sosyal politikalara, mikro düzeyde bireylerin ihtiyaçlarına ve bu iki düzeyin ilişkisine odaklanmak bütüncül bir yaklaşım geliştirmek açısından önemlidir. Bu anlamda gazetelerin, Suriyeli çocukları ele alış tarzının, sorunların toplumsal, ekonomik ve politik boyutlarını göz ardı etmeden bütüncül bir çerçeveye oturması, kamuoyunun konuyu geniş bir perspektifte değerlendirmesi açısından önem arz etmektedir. Toplum algısının biçimlenmesinde, medya en güçlü araçlardan biridir. Suriyeli çocukları konu alan haberlerin, gerçekliğin hangi yönünü, nasıl yansıttığı konunun toplumsal inşasını derinden etkilemektedir. Suriyeli çocukların damgalanmadan ve dışlayıcı tutumlara maruz kalmadan başta okul olmak üzere sosyalleşme alanlarına dâhil olabilmesi toplumsal kabulün güçlenmesine bağlıdır. Politik olarak araçsallaştırılmış ve nesneleştirilmiş bir temsilden ziyade bir insan hakkı olarak eğitim hakkı ve çocuk hakları etrafında konunun ele alınması ve topluma sosyal uyum için çocukların eğitim sürecine dâhil edilmeleri gerekliliğinin yansıtılması, toplum algısını da bu yönde etkilemesi bakımından Suriyeli çocukların eğitim sürecine önemli bir katkı sunacaktır.

Kaynakça

- Akgül Gök, F. A., & Gökçearslan Çifci, E. G. (2017). Position of the Syrian refugee children in printed media. *Border Crossing*, 7(2), 231-248. DOI: <https://doi.org/10.33182/bc.v7i2.463>
- Alp, H. (2018). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Ayrımcı ve Ötekileştirici Söylemin Yerel Medyada Yeniden Üretilmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(15), 22-37.
- Ardıç Çobaner, A. (2015). Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların Haberlerde Temsili. *Marmara İletişim Dergisi*, 24, 27-54. DOI: 10.17829/midr.20152419996
- Arslan, A. (2011). Medyanın birey, toplum ve kültür üzerine etkileri. *Journal of Human Sciences*, 8(1), 1-12.
- Atasü Topcuoğlu, R. (2019). Türkiye’de Göçmen Çocukların Katılım Hakkı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 408-430.
- Bourdieu, P., & Passeron, J. C. (1990). *Reproduction in education, society and culture*. London: Sage Publications.
- Carragee, K. M., & Roefs, W. (2004). The neglect of power in recent framing research. *Journal of communication*, 54(2), 214-233. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2004.tb02625.x>
- Castles, S., & Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (B. U. Bal ve İ. Akbulut, Çev.). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Crabtree, B. F., & Miller, W. L. (1992). *Doing Qualitative Research (Research Methods for Primary Care Volume 3)*. California: Sage Publications.
- Demir Başaran, S. (2021). Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Öğretmeni Olmak: Öğretmenlerin Okul Deneyimleri. *Eğitim ve Bilim*, 46 (206), 331-354. DOI: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.9182>
- Entman, R. M. (2007). Framing bias: Media in the distribution of power. *Journal of communication*, 57(1), 163-173. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00336.x>
- Erdoğan, İ. (2011). Gündem Koyma ve Saptama Yaklaşımında Bir Araştırma Geleneği ve Tasarımı Olarak Çerçeveleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 48-62.
- Erdoğan, İ. (2014). Siyasal Liderlerin Haber Fotoğraflarında Görsel Çerçeveleme Yanlılığı: 2014 Türkiye Yerel Seçim Kampanyası Örneğinde Gazete Haberciliğinin Karşılaştırmalı Çözümlemesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 39, 1-25.
- Erdoğan, M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Erdoğan, M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019, Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Erdoğan, M., Kavukçuer, Y., & Çetinkaya, T. (2017). Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik medya algısı. *Özgürlük Araştırmaları Derneği*, 5, 1-25.
- Erken, F., & Atabek, N. (2016). Suriye Haberlerinin Türkiye Basınında Çerçevesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 42, 77-94.
- Georgiou, M. ve Zaborowski, R. (2017). Council of Europe report. Media coverage of the "refugee crisis": a cross-European perspective. Council of Europe. <https://edoc.coe.int/en/refugees/7367-media-coverage-of-the-refugee-crisis-a-cross-european-perspecfive.html> adresinden erişildi. Erişim tarihi: 12.06.2021.
- Goffman, E. (1986). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Göker, G., & Keskin, S. (2015). Haber medyası ve mülteciler: Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 41, 229-256.
- Göktuna Yaylacı, F., & Karakuş, M. (2015). Perceptions and newspaper coverage of Syrian refugees in Turkey. *Migration Letters*, 12(3), 238 – 250. DOI: <https://doi.org/10.33182/ml.v12i3.277>
- Gölcü, A., & Dağlı, A. (2017). Haber Söyleminde 'Öteki'yi Aramak: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 11-38. DOI: <https://doi.org/10.31123/akil.437410>
- İçguygu, A. (2016). Turkey: Labour Market Integration and Social Inclusion of Refugees. European Parliament, Economic and Scientific Policy, Brussels. <http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses> adresinden erişildi. Erişim tarihi: 17.04.2021.
- Koyuncu, A. (2016). Nimet mi? Külfet mi? Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıları ve Göç Ekonomisi Üzerine Bir Derkenar. A. Esen ve M. Duman (Ed.), *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler içinde* (s.189-213). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı (WALD) yayınları.
- Kuş, Z., Karatekin, K., Öztürk, D., & Elvan, Ö. (2016). When the child gets in the news? A case study on the national written media in Turkey. *Educational Media International*, 53(2), 118-138. DOI: <https://doi.org/10.1080/09523987.2016.1211337>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2. bs.). California: Sage Publications.
- ORSAM ve TESEV (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri 2015*, ORSAM Rapor No: 195, Ocak 2015. <https://orsam.org.tr/tr/suriyeli-siginmacilarin-turkiye-ye-etkileri/> adresinden erişildi. Erişim tarihi: 07.04.2021.
- Özer Yürür, Y., Komsuoğlu, A., & Ateşok, Z. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Asos Journal*, 37, 76-110. DOI: 10.16992/ASOS.11696
- Pandır, M., Efe, İ., & Paksoy, A.F. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi. *Marmara İletişim Dergisi*, 24, 1-26. DOI: : 10.17829/midr.20152419995
- Rosen, R., & Crafter, S. (2018). Media representations of separated child migrants: From Dubs to doubt. *Migration and Society*, 1(1), 66-81. DOI: <https://doi.org/10.3167/arms.2018.010107>

- Sarier, Y. S. (2020). Türkiye'de mülteci öğrencilerin eğitimi üzerine bir meta-sentez çalışması: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 80-111.
- Sarıkaya, T. (2020). Çerçeveleme Kuramı Bağlamında Türkiye'nin Suriyeli Göçmenlere Avrupa Sınırlarını Açmasının Gazetelere Yansımaları: Sabah ve Cumhuriyet Gazetesi Örnekleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 12(4), 402-414.
- Schittenhelm, K. (2011). İkinci Kuşağın Akademik Kariyerinde Statü Geçişleri. A.M. Nohl, K. Schittenhelm, O. Schmidtke ve A. Weiß (Ed.), *Göç ve Kültürel Sermaye, Türkiye, Almanya, Kanada ve Büyük Britanya'da Yüksek Vasıflı Göçmenler* (T. Noyan, Çev.) içinde (s.53-72). İstanbul: Kitap yayınevi.
- Soremski, R. (2011). Göçmen Ailesinin Kültürel Sermayesi: Akademik Vasıflı Göçmenlerin İkinci Kuşağının Eğitim Yönelimleri. A.M. Nohl, K. Schittenhelm, O. Schmidtke ve A. Weiß (Ed.), *Göç ve Kültürel Sermaye, Türkiye, Almanya, Kanada ve Büyük Britanya'da Yüksek Vasıflı Göçmenler* (T. Noyan, Çev.) içinde (s.73-92). İstanbul: Kitap yayınevi.
- Şen, F. (2017). Bir 'Öteki' Olarak Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Anaakım ve Alternatif Medyada Temsili. *Atatürk İletişim Dergisi*, 12, 27-42.
- Taylor, S., & Sidhu, R. K. (2012). Supporting refugee students in schools: What constitutes inclusive education? *International Journal of Inclusive Education*, 16(1), 39-56. DOI: <https://doi.org/10.1080/13603110903560085>
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (20.01.2022). Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden erişildi. Erişim tarihi: 22.01.2022.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı (2020). Türkiye'de Yıllara Göre Geçici Koruma Altındaki Eğitim Çağındaki Suriyelilerin Dağılımı. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_01/27110237_OCAK_2020internet_BulteniSunu.pdf adresinden erişildi. Erişim tarihi: 26.05.2021.
- Tüzün, I. (2017). Türkiye'de Mülteci Çocukların Eğitim Hakkını ve Karşılıklı Uyumu Destekleyen Yaklaşımlar, Politikalar ve Uygulamalar. *European Liberal Forum*. http://liberalforum.eu/wp-content/uploads/2018/09/publication_final.pdf adresinden erişildi. Erişim tarihi: 12.05.2021.
- UNHCR. (2021). Refugee Population Statistics Database. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> adresinden erişildi. Erişim tarihi: 08.07.2022.
- UNHCR. (2020). Refugee Education Report 2020. <https://www.unhcr.org/5f4f9a2b4> adresinden erişildi. Erişim tarihi: 17.03.2021.
- UNICEF. (2020). Child displacement. <https://data.unicef.org/topic/child-migration-and-displacement/displacement/> adresinden erişildi. Erişim tarihi: 08.07.2022.
- Van Dijk, T. (2001) *Critical Discourse Analysis*. D. Schiffrin, D. Tannen, and H. Hamilton (Eds) in *The Handbook of Discourse Analysis* (pp.352-371). Oxford: Blackwell Publishers.
- Van Dijk, T. (2003). Söylem ve ideoloji: Çok alanlı bir yaklaşım (N. Ateş, Çev.). B.Çoban ve Z. Özarslan (Haz.) *Söylem ve ideoloji: Mitoloji, din, ideoloji içinde* (s. 13-112). İstanbul: Su Yayınevi.
- Yaylacı, F. G. (2017). Eskişehir Yerel Basınında "Mülteciler" ve "Suriyeliler". *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 20(1), 1-40.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (20. bs.). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Extended Abstract

Aim and Scope

The phenomenon of migration is an important topic of discussion in many aspects such as economy, politics, culture, education and demographic structure in the agenda of the countries receiving immigration. Forced migration has also become an important factor in global politics and reinforced the roles of interstate organizations such as the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), United Nations Children's Fund (UNICEF), which are active in the establishment of a human rights law-based order to protect refugees (Castles and Miller, 2008: 147). The phenomenon of migration, which heavily occupies the national and international agenda, has a significant impact on both the public and immigrants, considering the agenda-setting power of the media. In the social construction of immigration and refugee, it

gives clues about which aspects of reality the media makes visible, how it reflects it and which aspects it hides, as well as how it shapes public perception and reaction.

Although migrant children constitute a group to which economic, social and cultural capital is transferred and in a sense affected by the social reproduction of the disadvantaged position of families, they have different socio-cultural dynamics and problems from their families. However, media representations of children showing their own experiences and status, unlike adult immigrants, were not given due importance (Rosen and Crafter, 2018: 67). The inclusion of children-specific problems in media representations has an important effect on the formation of political responsibility and public support in the solutions produced for these problems.

The sociological origin of the framing approach, which is frequently used in media analysis, is based on Erving Goffman. Goffman, who developed a sociological framing approach in his work "Framing Analysis" (1986), talks about frames that help individuals interpret data in their daily lives. According to Goffman, these frameworks provide interpretation schemes that help individuals perceive events. These frameworks, which have implicit cultural roots, play an important role in reality construction by determining individuals' perception and reaction to new information.

The public perception of the problems of refugee children is shaped around the right to education as a fundamental right. This situation is not independent of the way the media represents the problems. In this respect, the humanitarian approach and interventions to strengthen the social and cultural adaptation of refugee children through education are largely related to the direct or indirect transmission of news texts. However, based on the assumption that migration is traumatic because they are children on their own, children are treated as dependents as members of their families, and the political causes of children's problems are ignored (Rosen and Crafter, 2018: 68). As a matter of fact, it is seen that there are not enough studies on media representations that focus only on refugee children. However, considering the relationship of the media with the political and social sphere, the representation of children in the media is important in terms of understanding both the public's perception of refugee children and the positioning of policies. News can be influenced by the cultural structure, as well as reconstruct reality in relation to power and can be a social transmission mechanism of an exclusionary, marginalizing or inclusive discourse about a social phenomenon (Carragee and Roefs, 2004). News frames, on the other hand, gain an instrumental function regarding the discourse in question. The news frames produced for Syrian children can enter certain political patterns by addressing one aspect of reality and can function as a political message transmitter. The contents of political messages also direct the public by drawing the attention of the reader to different dimensions of the problem.

Methods

The news about Syrians in Turkey differs according to the ideological camp in which the media is located. The media coverage of migration is framed around positive or negative elements in terms of both its causes and consequences. In order to answer the question in which frameworks Syrian children are represented in newspaper news, newspapers that support and oppose government policies in Turkey were grouped with purposive sampling method (Yıldırım and Şimşek, 2011) and Sabah and Sözcü newspapers were selected as the newspapers with the highest circulation in each camp. In the first stage of collecting the research data, the news about Syrian children in the news sites of these newspapers in the one-year period between 1 August 2018 and 1 August 2019 were examined. 294 news were reached in Sabah newspaper and 94 news in Sözcü newspaper. Since the news frames are not visible at first glance in the text, qualitative and quantitative content analysis techniques were used to determine these frames (Yıldırım and Şimşek, 2011; Crabtree and Miller, 1992; Erdoğan, 2014:9). General theme titles were created by re-reading the news about Syrian children and making use of the relevant literature. As a result of the analysis of the research data, five themes and categories belonging to these general themes were determined. After the themes and categories were determined, the news frames were determined by using the literature (Erken and Atabek, 2016:85-86; Şen, 2017:35; Çobaner, 2015; Sarıkaya, 2020; Yaylacı, 2017) on which frameworks these themes and categories were presented. In the last stage of the data analysis, in the light of these codings, the frequency distribution and percentages of the data obtained using the SPSS program were evaluated, and tables showing the frequency of the repetitions of the themes and categories in the news were prepared with the frequency analysis. After the news analyzed within the scope of the research were coded in the context of the themes and categories, the news frames of each theme and category were interpreted using news samples. In addition, the frequency of occurrence of the themes and categories created was specified, and the data were interpreted on how the news was framed in the context of newspapers.

Findings

Within the scope of the research, a total of 1715 news items containing the term "Syrian" were found in the one-year period between August 1, 2018 and August 1, 2019. It has been determined that 388 news among these news are about Syrian children. 75.8% (294 news) of the news are in Sabah and 24.2% (94 news) are in Sözcü. It has been observed that the

news of Syrian children is given more space in Sabah newspaper. The frequency of the themes in the 388 news analyzed within the scope of the research is 466.

As a result of the examination of newspaper news and related literature, five themes were identified: Integration and social acceptance, Support and protection, Tragedy, Security issues, and Immigration policies. After determining the themes and categories, four news frameworks including these themes and categories were determined by making use of the literature: (1) Solution framework, (2) Aid and empowerment framework, (3) Victimization framework, and (4) Policy framework. Considering the frequency of each theme according to the newspapers; harmony and social acceptance theme (Theme 1) in Sabah (n=78), Sözcü (n=16), support and protection theme (Theme 2) in Sabah (n=65), Sözcü (n=15), tragedy theme (Theme 3) in Sabah (n=133), Sözcü (n=37), security issues theme (Theme 4) in Sabah (n=38), Sözcü (n=21), and immigration policies theme (Theme 5) appears in Sabah (n=36) and Sözcü (n=27).

The theme of cohesion and social acceptance consists of sociocultural cohesion, educational cohesion and benevolence/hospitality/interest categories. In this theme, activities for the integration of Syrian children into society (cultural cohesion, inclusive activities at school, fraternity, friendship, solidarity, activities for recognition, inclusion in the education system, success-oriented activities, school and classroom activities for inclusion, etc.) There are news showing the perception and behavior of children (helpfulness, hospitality, etc.). Adaptation of Syrian children to the social and cultural structure of the society is only possible with their participation in education life. When it comes to children, it is seen that the necessity and positive results of education and socio-cultural harmony are emphasized by using a similar positive language in both newspapers. It is possible to say that positioning over the concept of rights is also effective in the production of news about children, apart from the adaptation function of education. The right to education, which is one of the most fundamental rights for children, prevents the negative attitude of newspapers towards immigration policies.

The theme of support and protection consists of health benefits, struggle for children's rights, economic aid and social aid. These categories include news about the remedial activities of state institutions and non-governmental organizations in the face of the problems experienced by Syrian children (surgery of sick children, vaccination activities, health checks, fight against child labor, educational support for children, child support centers, food aid, financial aid, etc.). It is seen that there is a positive attitude in both newspapers, especially when it comes to the activities carried out for the education of children and the health aids provided to children in need.

There are four categories under the theme of tragedy: tragic events, war victimization, prejudice/stigma/exclusion and migration stories. These categories include news such as death, abduction, injury, accident, fight, illness, loss, murder, fire, rescue, neglect, dramas experienced in refugee camps, prejudices produced by local people, experiences during migration, road stories. The news about the drama and tragedies experienced by immigrants can create a perception in the public about the victimization of immigrants. However, it can be said that rather than being at the center of these news, children are almost removed from being subjects and objectified for a dramatic fiction.

There are four categories under the theme of security problems: Regime violence, terrorist violence, child abuse and irregular migration. The news dealing with the problems faced by Syrian refugees fleeing war and militarist violence were evaluated under this theme. In these news, partial information was provided about the background of the problems experienced by immigrants, and children were represented as a group in need of help within the framework of victimization. Issues that can be considered as child abuse, such as child labor and early marriages, which are considered to pose a threat to the safety and well-being of children from an international perspective of children's rights, were also reported in the newspapers.

The theme of immigration policies consists of categories such as criticism of Turkish policy, praise of Turkish policy, criticism of Western policy, and feedback. In this context, there are discussions on citizenship, praise of Turkey's humanitarian-based policy, news about discrimination in Western countries, racism, and the permanence/temporaryness of Syrians. Among the themes, the most obvious difference between the positioning of the two newspapers is immigration policies. It is seen that the existing polarization in the perspective of Syrians in Turkey is also reflected in the newspapers. Compared to other themes in which children are dealt with in a relatively positive frame in newspaper news, it has been determined that immigration policies, which also concern children, are included in the news in a more critical language. Children, who have turned into a instrument where the policies of both Turkey and Western countries are criticized, are included in the news in the context of problems such as citizenship, culture, education and demographic structure.

Conclusion

The way the news in the media frame social problems significantly affects the perspective of the problems. Within the scope of this research, the news about Syrian children in Turkey were analyzed by analyzing the news of two newspapers that are ideologically different in the media. Four basic frameworks have been identified that dominate the news content about Syrian children: resolution framework, aid and empowerment framework, victimization framework and policy

framework. Which frames the newspapers mainly used to convey the news revealed which points they emphasized about Syrian children. If we rank the frames not according to the frequency of their appearance in the news, but in a logical sequence that can be used to address a problem, we can first talk about the policy framework that covers the discussions of the policies implemented with the intense immigrant influx towards Turkey after the Syrian civil war. In the second place comes the framework of victimization, which reveals the tragic events that these immigrants faced as a result of the war, on the way to migration and after. In the third place is the aid and empowerment framework, which covers health, social and economic aid and support to Syrians. Fourthly, it can be mentioned about the solution framework that focuses on ensuring the socio-cultural adaptation of Syrian children through education. To express the framing in newspapers in terms of their main differences; While the racist, discriminatory and exclusionary character of Western policies was presented in Sabah, Turkey's policies were criticized in terms of their economic and social consequences in Sözcü. Within the framework of victimization, both newspapers reflected positively on the innocence of children and on the basis of moral and social value judgments, while stigmatizing and exclusionary attitudes towards Syrian children in Western countries were also criticized in Sabah. Within the framework of aid and empowerment, aid and support, especially in the field of education, were affirmed in both newspapers, while the support provided by state institutions was also praised in the Sabah. Within the framework of the solution, education was presented as a fundamental right, as the most effective functional tool in combating the exclusion of children in the school environment and in social life, and presented as the key to the socio-cultural integration of children. However, the existence of adaptation problems was also emphasized in Sözcü. The theme of the news in the newspapers in which children appear as "victims" and "victims" is mostly tragedy. Children were especially represented as victims of accidents, crime and violence. This finding is similar to previous studies (Gencel Bek, 2011; Kuş and al., 2016; Yıldız, 2018). In the news about Syrian children, unlike the news about Syrians in general, it has been observed that the prejudices produced by the settled society have decreased significantly. It is even stated in the sub-text of the news that children are the most effective actors in the adaptation process. In the news about immigrants in Sözcü and Sabah, which represent different positions in the national media, it has been seen that Syrian children are mostly positioned in the news with their families rather than being the subject of the news. In a sense, children are not sufficiently visible in the news as individuals/actors. In general, Syrian children are represented in newspaper reports as innocent victims who need help, especially in the context of tragedy and drama. Since the study is limited to a limited newspaper and time period, it is obvious that it will not be possible to obtain a holistic view of Syrian children living in Turkey based on the analysis of the news of only two newspapers in the national media. However, as a striking point, it was seen that children were not considered as independent individuals and subjects in the news in both newspapers, and they were not directly covered in the newspaper headlines. It can be argued that this situation renders Syrian children invisible.

It is important to develop a holistic approach in understanding and solving social problems, focusing on social policies at the macro level, the needs of individuals at the micro level, and the relationship between these two levels. In this sense, it is important for the public to evaluate the issue from a broad perspective that the way the newspapers deal with Syrian children is based on a holistic framework without ignoring the social, economic and political dimensions of the problems. Media is one of the most powerful tools in shaping the perception of society. The news about Syrian children reflects which aspect of reality and how it deeply affects the social construction of the subject. The inclusion of Syrian children in socialization areas, especially in school, without being stigmatized and exposed to exclusionary attitudes, depends on the strengthening of social acceptance. Addressing the issue around the right to education and children's rights as a human right, rather than a politically instrumentalized and objectified representation, and reflecting the necessity of including children in the education process for social cohesion will make an important contribution to the education process of Syrian children in terms of affecting the perception of society in this direction.